

STRUKTURIRANI DIJALOG S MLADIMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Za Agenciju za mobilnost i programe Europske unije:

Dunja Potočnik

Srpanj 2011.

eurodesk

SADRŽAJ

1. Uvod	3
2. Koncept strukturiranog dijaloga s mladima: pregled europske i hrvatske legislative.....	7
4. Metodologija istraživanja	17
5. Prikaz rezultata istraživanja: stajališta predstavnika udruga mladih i zakonodavne i izvršne vlasti o elementima strukturiranog dijaloga u Hrvatskoj	20
5.1. Područja i oblici suradnje.....	20
5.2. Načini komunikacije.....	22
5.3. Poteškoće u komunikaciji	24
5.4. Percepcija ostvarenosti potreba mladih prema područjima Nacionalnog programa za mlade i zadovoljstvo suradnjom.....	25
5.5. Procjena učinaka suradnje udruga i vlasti u RH na području politikâ prema mladima.....	29
5.6. Primjeri dobre prakse u suradnji udruga i vlasti u RH	30
5.7. Dosezi primjene europske legislative o mladima.....	31
5.8. Stav o pridruživanju Hrvatske EU	33
5.9. Poimanje strukturiranog dijaloga s mladima.....	35
5.10. Procjena provođenja strukturiranog dijaloga s mladima	37
5.11. Očekivanja od procesa strukturiranog dijaloga s mladima	40
5.12. Sudjelovanje predstavnika udruga i regionalne vlasti u radionicama Agencije za mobilnost i programe Europske unije.....	41
6. Zaključak	43
7. Prilozi.....	48
7.1. Upitnik za udruge.....	48
7.2. Upitnik za izvršnu i zakonodavnu vlast	56
8. Literatura	61

1. Uvod

Socijalna kohezija i razvoj ključni su za dugotrajnu političku i socijalnu stabilnost kao i za ekonomski razvoj. Socijalni razvoj važan je faktor socijalne stabilnosti u smislu reprodukcije socijalnih struktura, procesa i veza unutar okvira integracije društva. Socijalna reprodukcija u uvjetima društvenih promjena mora osigurati kontinuiranu stabilnost i integritet društva, a jedan od izvora socijalne reprodukcije jest i društveni razvoj mladih. Element definicije mladih jest njihovo specifično mjesto u sustavu socijalne reprodukcije i razvoja, jer je slijed generacija praćen ne samo procesom jednostavne reprodukcije društvenih struktura već i obnovom cijelog sustava društvenih odnosa Potočnik (2007: 85). Mladi su, time što prenose obnovljeni socijalni kapital s jedne na drugu generaciju, ključni element u jačanju resursa pojedinog društva i nadilaženju postojećih kriza (Chuprow, Yanowitch, 1999). Mladi također sudjeluju u osnaživanju pozitivnih vrijednosti i stavova, čime se definiraju tri temeljne socijalne funkcije mladih: reproduktivna, inovacijska i uloga prenošenja socijalnog kapitala.

U današnjem hrvatskom društvu mladi imaju posebice otežanu ulogu zbog perzistiranja gospodarskih, socijalnih i političkih problema koji priječe njihovo osamostaljivanje i aktivno uključivanje u šire društvo. Jedan od bitnijih faktora njihova otežana položaja vezan je uz njihovu socijalnu i političku (samo)pasivizaciju, čime njihov potencijal inovativnosti, kreativnosti i produktivnosti dolazi u pitanje. Ovakav društveni položaj mladih zahtijeva kreiranje politikâ za mlade koje će uvažiti njihovu društvenu posebnost, uz priznavanje njihovih različitih vrijednosti, stavova, te životnih i profesionalnih aspiracija.

Vežano uz političku (samo)pasivizaciju mladih, potrebno je naglasiti važnost kontinuiranog rada na aktualizaciji diskursa "aktivnog građanstva", koje podrazumijeva jednako pravo svih pojedinaca na sudjelovanje u demokratskim procesima odlučivanja u pitanjima koja su od važnosti za njihovu dobrobit. U Hrvatskoj su još 1999. *Nacionalnim programom odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo* (revidiranom 2002.) formalno uvedeni sadržaji usmjereni ka oblikovanju demokratskog sustava te odgoju za ljudska prava i aktivno građanstvo. No, istraživanje Centra za ljudska prava *Demokracija i ljudska prava u osnovnim školama*, pokazalo je da program ima sadržajne i metodološke nedostatke, a jedan od znatnijih problema predstavlja i njegov neobavezan karakter te needuciranost učitelja i nastavnika koji bi ga trebali provoditi. Jedan od koraka ka implementaciji *Nacionalnog programa za odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo* predstavlja Odluka Vlade Republike Hrvatske o osnivanju Nacionalnog odbora za odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo. Temeljna zadaća Odbora jest promicanje odgoja i obrazovanja za ljudska prava, u čijem je cilju Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa u suradnji s Nacionalnim odborom za odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo pokrenulo izradu kurikulumâ za građanski odgoj i obrazovanje. Navedeni bi kurikulum, počevši od školske godine 2011./2012. osigurao sustavno uključivanje građanskih kompetencija u kurikulumâ škola utvrđenih Nacionalnim okvirnim kurikulumom te predmetnim kurikulumom. Građanski odgoj i obrazovanje primjenjivat će se kao obvezni

kroskurikularni predmet u osnovnoj i srednjoj školi – kao izborni u višim razredima osnovne škole, te redoviti u srednjoj školi kroz promjene postojećega predmeta Politika i gospodarstvo s proširenjem u izbornoj nastavi.

Usvajanje demokratskih vrijednosti i načela dijaloga koji uključuje sve dionike određenog procesa osnovni su preduvjeti za poboljšanje položaja mladih, pri čemu je uvažavanje i poboljšanje društvenog položaja mladih vezano uz potrebu djelatne isprepletenosti tri dimenzije odlučivanja o politikama za mlade. Riječ je o: a) horizontalnoj dimenziji koja daje svim mladima jednake mogućnosti za uključivanje i napredovanje u društvu, bez obzira na njihove početne socijalno-ekonomske nejednakosti; b) vertikalnoj dimenziji, vezanoj uz uključivanje mladih u procese političkog odlučivanja, i c) refleksivnoj dimenziji koja podrazumijeva uvažavanje mišljenja mladih u procesu donošenja odluka bitnih za mlade.

Razdoblje koherentnijeg sustava donošenja politikâ za mlade u Hrvatskoj vezuje se uz donošenje *Nacionalnog programa djelovanja za mlade 2003.-2008.* Uz ovaj program, čiji je slijednik donesen 2009. (*Nacionalni program za mlade 2009.-2013.*), na nacionalnoj razini u Hrvatskoj djeluje svega još nekoliko *policy* dokumenata za mlade, a tiču se uglavnom prevencije nasilja i poremećaja u ponašanju. Osim u ovim dokumentima odrednice politikâ za mlade nalazimo i u općim strategijama razvoja koji se odnose na podizanje kvalitete života, obrazovanja i zapošljavanja.

Počevši od prvog *Nacionalnog programa djelovanja za mlade*, nacionalna je politika prihvatila mlade kao sugovornike u donošenju politikâ za mlade, što se u najvećoj mjeri iskazuje kroz suradnju s Mrežom mladih Hrvatske (MMH) kao nacionalna krovnom organizacijom udruga mladih u Hrvatskoj¹ te hrvatskom članicom-promatračem u European Youth Forumu (Europskom forumu mladih)². E. Bužinkić (2009: 24-25) iz MMH u publikaciji *Politika za mlade: hrvatska i europska praksa* o provođenju *Nacionalnog programa za mlade* iznosi sljedeće: „implementaciju ove partikularne javne politike ne karakterizira konzistentnost, koordinacija i suradnja usprkos permanentnom interesu i inicijativi izraženoj na sceni mladih i pojedinim političkim strukturama. Korak naprijed u implementaciji i kvaliteti ove strategije osiguravaju barem dvije strukturne promjene: snažnije funkcioniranje Savjeta za mlade Vlade Republike Hrvatske kao međusektorskog tijela zaduženog za praćenje provedbe Nacionalnog programa za mlade te imenovanje povjerenika na razini državnih tajnika i zamjenika ministara, ali i koordinatora provedbe Nacionalnog programa za mlade na razini operativnih službenika u svim ministarstvima i uredima kao nositeljima pojedinih mjera programa“.

U *Izvešću o provođenju Nacionalnog programa za mlade 2009.-2013.* (2009: 39) navodi se da su u svim područjima djelovanja provedene ili se kontinuirano provode aktivnosti koje pridonose poboljšanju kvalitete života mladih, kao i njihovom punopravnom sudjelovanju u društvu. Od ukupno 160 aktivnosti Nacionalnog programa za mlade 51 (32%) je zadan rok provedbe u narednom razdoblju (2010. do 2013. godina), 14 je provedeno (9%), 83 se provodi kontinuirano (51%), 3 su djelomično provedene (2%) te će se njihova provedba nastaviti u narednom razdoblju, a 9 (6%) nije bilo moguće provesti te će se također njihova provedba nastaviti u narednom

¹ MMH je krovna organizacija temeljem izbora 61 udruge-članice. http://mmh.hr/index.php?page=info&cat_id=25

² http://www.youthforum.org/index.php?option=com_content&view=article&id=266%3A-croatian-youth-network&catid=58%3A-member-organisations&Itemid=58&lang=en

razdoblju. Za relevantnu ocjenu provedbe *Nacionalnog programa za mlade* potreban je uvid i u izvješće o provedbi za 2010., koje u trenutku pisanja ovog rada nije bilo dostupno, te zaključke o njegovoj provedbi ostaju za neke kasnije analize.

Razvojem nacionalnog okvira politikâ za mlade posljedično je počelo i aktivnije promišljanje lokalnih politikâ za mlade, čime mladi dospijevaju i na agendu gradova, općina i županija. Nakon *Nacionalnog programa djelovanja za mlade* iz 2003., bitno je navesti *Zakon o savjetima mladih* iz 2007. kojim se svim jedinicama regionalne (područne) i lokalne samouprave nalaže osnivanje «savjeta mladih» – savjetodavnih tijela sastavljenih od mladih u dobi od 15 do 29 godina. Tim se zakonom pobliže uređuje osnivanje, sastav, izbor i mandat članova, djelokrug i način rada, te financiranje savjeta mladih. No, usprkos tome što je ovaj zakon donesen još 2007. do danas dvije županije – Sisačko-moslavačka i Požeško-slavonska – nisu ustrojile savjete mladih, dok oni u dijelu županija funkcioniraju upitnom učinkovitošću. O tome je riječ o još jednoj publikaciji MMH – *Sudjelovanje mladih u razvoju politika za mlade* (2010), gdje se ističe da se problemi savjeta mladih mogu svrstati u dvije skupine: 1) problemi vezani uz jedinice lokalne i regionalne (područne) samouprave gdje neke jedinice lokalne i regionalne (područne) samouprave nisu ispunile svoju zakonsku obvezu, to jest nisu u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu Zakona osnovala savjete mladih, i 2) problemi vezani za funkcioniranje savjeta mladih, jer se često događa da savjeti mladih uopće ne mogu izvršavati svoju funkciju savjetovanja zbog toga što većina članova i članica ne sudjeluje na sjednicama pa niti nije u mogućnosti donijeti odluku.

Generalno možemo reći da hrvatska nacionalna politika za mlade normativno slijedi europsku regulativu, primjerice, *Nacionalni program za mlade* kroz prioriteta se područja podudara s područjima djelovanja koja prepoznaje jedan od ključnih europskih dokumenata u području politikâ za mlade - *The Future of the Council of Europe youth policy: Agenda 2020* (2008), te njena inicijativu *Mladi u pokretu* (*Youth on the Move*), koji stavljaju mlade u centar europskog stremljenja ka ekonomiji temeljenoj na znanju, istraživanju i inovaciji, prilagodljivosti i kreativnosti, uključivom tržištu rada i aktivnom sudjelovanju u društvu.

Kako bismo shvatili dostignuća i načela funkcioniranja politikâ za mlade u Europi korisno je dati pregled njihova razvoja, počevši od toga da je uključenje mladih u europsku politiku relativno nov fenomen. Tako je temelj sustavnom bavljenja politikâma za mlade postavljen 1989. u programu *Mladi za Europu* (*Youth for Europe*), a 1993. *Ugovorom iz Maastrichta* proširuje se djelokrug politike uključivanjem područja mladih, nakon čega su sve do 2001. aktivnosti europskih institucija za područje mladih realizirane putem specifičnih, i često, odvojenih mjera. Pomak ka generalnim europskim strategijama za mlade zbio se 2001. kada je donesena *Bijela knjiga o mladima* (*White Paper on Youth*). *Bijela knjiga* je predstavila tri strateške poruke koje bi trebale oblikovati politike za mlade: 1) znatan dio mladih ljudi izgubio je povjerenje u sustav donošenja odluka, te izražava nezadovoljstvo sudjelovanjem u javnom životu i organizacijama mladih; 2) proces donošenja odluka treba se usmjeriti na pojedince i na sustav koji će na najbolji način pružiti potporu njenom ili njegovom sudjelovanju u društvu; i 3) otvorena metoda koordinacije (*open method of*

coordination) značajan je instrument pomoću kojeg se može koordinirati decentralizirani način upravljanja strategijama za mlade.

2002. je uslijedio *Okvir za europsku suradnju u području mladih (Framework for European co-operation in the field of youth)*, položivši široke temelje uvažavanja i promicanja prava mladih. Jedan od najčešće navođenih dokumenata koji su se istaknuli novim promišljanjem položaja i perspektiva mladih – *Europski pakt za mlade (European Youth Pact)* donesen je 2005., a u svom je bitnom dijelu refleksija *Lisabonske strategije*, te se usmjerava ka tri prioriteta u procesu donošenja politikâ za mlade: 1. obrazovanje i osposobljavanje; 2. zapošljavanje i socijalno uključivanje, i 3. usklađivanje obiteljskog i poslovnog života.

Pakt za mlade je, između ostalog, poslužio i za kreiranje sveobuhvatne europske strategije za mlade iz 2009. – *EU strategije za mlade: Investiranje i osnaživanje (An EU Youth Strategy: Investing and Empowering)* za razdoblje od 2010.-2018. Glavne odrednice politike za mlade postavljene ovom strategijom sadržane su u sljedećem:

1. obrazovanje i osposobljavanje;
2. zapošljavanje i poduzetništvo;
3. zdravlje i dobrobit;
4. sudjelovanje;
5. volonterske aktivnosti;
6. socijalna uključenost;
7. kreativnost i kultura;
8. mladi i svijet.

Ukratko, odrednice *EU strategije za mlade* odnose se na strateško poboljšanje financiranja područja koja utječu na svakodnevni život mladih i njihovu dobrobit, te na osnaživanje mladih i promoviranje potencijala mladih ljudi za društvenu obnovu i doprinos europskim ciljevima i vrijednostima. Republika Hrvatska je u lipnju 2011. završila pregovore o pristupanju EU, a očekivano pristupanje EU 2013. znači i da će napredak Hrvatske kontinuirano biti procjenjivan, između ostalog, i na temelju ostvarenosti ciljeva iz *EU strategije za mlade*.

Pravo oživotvorenje europskih i nacionalnih politikâ zbiva se na manjim, regionalnim i lokalnim, razinama, gdje se najlakše uočavaju kako pozitivne promjene tako i neuspjesi. Prve sustavne lokalne politike prema mladima na lokalnoj razini oblikovane su 1992. suradnjom Vijeća Europe i Europske komisije, a rezultat je bila *Europska povelja o sudjelovanju mladih u životu općina i regija (European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life)*, koja je revidirana 2003. U preambuli revidirane povelje stoji da je aktivno sudjelovanje mladih ljudi u donošenju odluka i provođenju akcija na lokalnoj i regionalnoj razini ključno za izgradnju demokratskijeg, uključivijeg i prosperitetnijeg društva. Pritom lokalne i regionalne vlasti moraju osigurati da mladi ljudi ne samo slušaju o demokraciji i aktivnom građanstvu, već i da ih prakticiraju, odnosno aktivno sudjeluju u donošenju i provođenju strategija za mlade.

2. Koncept strukturiranog dijaloga s mladima: pregled europske i hrvatske legislative

Strukturirani se dijalog³ prvi puta spominje u odluci Vijeća ministara mladih 2005., kojom se pozivaju države članice i Europska komisija da razviju strukturirani dijalog s mladima i njihovim organizacijama, te istraživačima i donositeljima odluka u području politikâ za mlade. Potreba za strukturiranim dijalogom podržana je i odlukom Vijeća ministara 2006., te priopćenjem Europske komisije o «promociji potpunog sudjelovanja mladih ljudi u obrazovanju, zapošljavanju i društvu» iz 2007. Kao što navodi *Obnovljeni okvir za europsku suradnju na području mladih (2010.-2018.) Vijeća Europske unije* iz 2009.: strukturirani je dijalog na europskoj razini utvrđen između Europske komisije, država članica i nacionalnih vijeća mladih te Europskog foruma mladih te se odvija tijekom Europskog tjedna mladih, konferencija za mlade, koje organizira Predsjedništvo EU i neslužbenih foruma organiziranih na marginama sastanaka Vijeća ministara za mlade. Dijalog bi trebao biti što uključiviji te ga je potrebno razviti na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj te na razini EU, i uključiti istraživačke institucije koje se bave mladima, ali i osobe koji su aktivni u radu s mladima. Pritom se preporučuje korištenje otvorene metode koordinacije (*open method of coordination*⁴), kao decentraliziranog načina upravljanja određenom politikom kojim Vijeće ministara, uz preporuke Europske komisije, donosi ciljeve i prioritete u određenom polju i daje smjernice o načinima na koje bi zemlje članice trebale te ciljeve i prioritete provesti i podržati⁵. Otvorena metoda koordinacije često je praćena i pravilom *co-managementa*⁶ kojim se nacionalnim vijećima mladih prepušta koordiniranje pojedinim fazama strukturiranog dijaloga.

Kao odrednica politike prema mladima koja je uslijedila iz *Bijele knjige o mladima*, te *Europskog pakta za mlade*, strukturirani dijalog s mladima naglašava važnost provođenja konzultacija u suradnji s mladima. Takove bi konzultacije trebale poslužiti kao forum za kontinuirano reflektiranje o prioritetima, implementaciji i evaluaciji europske suradnje u području mladih. Za provedbu strukturiranog dijaloga ključni su i : 1) obostrano učenje (*mutual learning*); 2) izvještavanje o napretku (*progress reporting*); 3) diseminacija rezultata (*dissemination of results*); nadgledavanje procesa (*monitoring of the process*), te 4) mobilizacija europskih programa i fondova (*mobilisation of EU programmes and funds*).

Obnovljeni okvir za europsku suradnju na području mladih (2010.-2018.) Vijeća Europske unije također propisuje osnovne uvjete provođenja konzultacija s mladima, a kao prvi stoji stvaranje struktura u okviru kojih bi se provodio strukturirani dijalog. Potrebne strukture tiču se poziva državama članicama da osnuju nacionalne radne skupine, sastavljene od predstavnika ministarstava zaduženih za mlade, nacionalnih vijeća mladih, lokalnih i regionalnih vijeća mladih, organizacija mladih, onih koji su aktivni u radu s mladima, mladih ljudi i istraživača mladih. Ovim se

³ Strukturirani dijalog predstavlja provođenje dijaloga s ciljem rješavanja problema i dogovaranja usklađenih aktivnosti.

⁴ http://ec.europa.eu/invest-in-research/coordination/coordination01_en.htm

⁵ <http://www.mobilnost.hr/index.php?id=340>

⁶ <http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=382>

dokumentom također države članice potiču, kada god je to moguće, da nacionalnim vijećima mladih daju vodeću ulogu u skupinama čiji je zadatak organizirati konzultacije o dogovorenoj temi strukturiranog dijaloga kako bi se nadovezali na europske konferencije o mladima koje organiziraju države koje predsjedavaju EU.

Za koordiniranje procesa strukturiranog dijaloga na europskoj razini odgovoran je europski Upravni odbor za strukturirani dijalog (Steering Committee), koji se sastoji od predstavnika ministarstava zaduženih za mlade iz tri države koje predsjedavaju EU tijekom jednog ciklusa dijaloga (18 mjeseci), nacionalnih vijeća mladih i nacionalnih agencija programa *Mladi na djelu*, kao i predstavnika Europske komisije i Europskog foruma mladih. Pritom je Europski forum mladih predsjedatelj europskog Upravnog odbora. Dionici procesa strukturiranog dijaloga suočeni su sa izazovom komuniciranja na više razina, od kojih ćemo ovdje nabrojati pojedine dionike i njihove uloge:

1. Europska komisija – koordinira proces strukturiranog dijaloga i osigurava nalaze i povratne informacije. Komisija službeno proglašava početak novog ciklusa strukturiranog dijaloga i izvještava o njegovim rezultatima.
2. Države članice imenuju sudionike europskih konferencija za mlade u suradnji s nacionalnim vijećima mladih, te su odgovorne za povratne informacije o provođenju strukturiranog dijaloga na nacionalnoj razini. 2009. je putem rezolucije Vijeća Europe⁷ dogovoreno da strukturirani dijalog treba biti implementiran putem konzultacija na više razina, koje se na nacionalnoj razini odnose na uključivanju mladih na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini putem formiranja manjih nacionalnih radnih skupina. Ove bi se radne skupine trebale sastojati od predstavnika ministarstava nadležnih za mlade, nacionalnih vijeća mladih (u Republici Hrvatskoj – MMH), lokalnih i regionalnih vijeća mladih (u RH – savjeti mladih), organizacija mladih, osoba aktivnih u radu s mladima, mladih iz različitih skupina te istraživača mladih.
3. Europski forum mladih igra ulogu krovne organizacije mladih u Europi, predstavljajući mlade ljude na neformalnim forumima koji se događaju na marginama konferencija organiziranih od strane Predsjedništva EU, Europske komisije, Europskog parlamenta te predstavnika mladih.
4. Nacionalna vijeća mladih implementiraju strukturirani dijalog među udrugama mladih, organizirajući lokalne, regionalne i nacionalne debate u državama članicama.
5. Nacionalne agencije igraju potpurnu ulogu implementirajući podakciju 5.1. programa *Mladi na djelu*, pružanjem savjeta i informacija aplikantima na natječaj programa, te monitoriranjem procesa provedbe strukturiranog dijaloga i diseminacijom rezultata.

Za razumijevanje strukture procesa strukturiranog dijaloga potrebno je objasniti i karakter zbivanja tijekom kojih se dešava prezentiranje i usuglašavanje koraka u strukturiranom dijalogu na nacionalnim i europskoj razini. Riječ je o dva glavna modela zbivanja:

⁷http://youth-partnership.coe.int/youth-partnership/news/attachments/Renewed_framework_European-cooperation.pdf

1. zbivanja na europskoj razini poput «europskih tjedana mladih» i zbivanja tijekom predsjedavajućih zasjedanja pojedinih država, pri čemu se glavni «event» dešava u Briselu, s predstavnicima država članica, a paralelno se organiziraju nacionalni susreti na temu koja je sukladna onoj određenoj u Briselu.
2. Neformalni forumi, organizirani dvaput godišnje na marginama predsjedavajućih konferencija, konferencija organiziranih od strane Europske komisije, Europskog parlamenta i predstavnika mladih. Rezultati ovih neformalnih foruma stavljaju se na dnevni red EU vijeća ministara mladih.

Provođenje strukturiranog dijaloga s mladima u razdoblju 2007.-2008. na europskoj razini⁸, pod predsjedanjem Njemačke, Portugala i Slovenije, na temu „Društvena i profesionalna integracija mladih“ bavila se trima temama:

1. jednake mogućnosti i participacija mladih u društvu;
2. društvena integracija kroz volontiranje i poduzetništvo;
3. društvena integracija mladih u multikulturalnom društvu.

Također, na europskoj su razini provedene (ili su u trećoj razini provedbe) tri faze strukturiranog dijaloga na temu zapošljavanja mladih. U prvoj su fazi (od siječnja do travnja 2010.) održane nacionalne konzultacije na temu zapošljavanja, nakon čega je u travnju 2010. u Španjolskoj održana konferencija tijekom koje su usuglašeni prioriteti za naredno razdoblje:

1. zapošljavanje mladih i utjecaj zapošljavanja na samostalnost mladih. Pristup mladih tržištu rada;
2. poduzetništvo i samozapošljavanje mladih;
3. radni uvjeti i jednake mogućnosti. Pomirenje obiteljskog i poslovnog života;
4. obrazovanje i osposobljavanje. Cjelovito učenje i mobilnost;
5. inovacija, kreativnost i korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija;
6. socijalni dijalog, participacija i prava radnika;
7. društvena kohezija i uključivanje.

Druga je faza bila logičan nastavak prve u smislu održavanja nacionalnih konzultacija o prioritetima u zapošljavanju mladih, koji su potom predstavljeni na konferenciji u Belgiji u listopadu 2010⁹:

1. informiranje, savjetovanje i potpora mladima;
2. priznavanje kompetencija;
3. socijalna zaštita;
4. prijelaz iz obrazovanja na tržište rada;
5. borba protiv diskriminacije;
6. sudjelovanje mladih u socijalnog dijalogu;
7. pomirenje obiteljskog i poslovnog života;
8. uloga rada mladih.

⁸ http://www.mva.si/fileadmin/user_upload/doc/4_MLADINSKA_POLITIKA/3_Strukturirani_dialog/Str_dialog_troika.pdf

⁹ http://www.youthforum.org/images/stories/Documents/European_Union/Structured_Dialogue/Second_Phase/AnnexI_Joint_recommendations_Leuven.pdf

Završna faza prvog ciklusa strukturiranog dijaloga na temu zapošljavanja s mladima održana je 2011. u Mađarskoj, gdje su dane preporuke za naredni strukturirani dijalog¹⁰:

1. Osposobljavanje i savjetovanje mladih okrenuto prema stjecanju zvanja ključno je za podizanje svijesti mladih o zahtjevima tržišta rada, te njihovu pripremi za svijet rada, odnosno zapošljavanja i poduzetništva. Stoga bi profesionalno savjetovanje trebalo biti uključeno u sve razine obrazovanja.
2. Od ključnog je značaja putem posebno osmišljenih mjera politikâ i mehanizama kontrole zaštititi prava mladih koji ulaze na tržište rada, kao i kroz njihov radni vijek. Budući d je sustava pripravnštva korisno sredstvo za olakšani prijelaz na tržište rada, potrebno je razviti kvalitetan okvir koji će garantirati obrazovnu vrijednost pripravništva.
3. Važno je svim mladima osigurati lakši pristup *youth-friendly*, inovativnim i zanimljivim informacijama o razvoju karijere, kako putem formalnih, tako i neformalnih sustava edukacije. Stoga bi relevantni dionici, poput stručnjaka koji rade s mladima, savjetnika za zanimanje i nastavnika trebali biti priznati kao značajan izvor potpore mladima.
4. Organizacije mladih su glavni izvori neformalnog obrazovanja, informalnog učenja i širih mogućnosti za mobilnost izvan formalnog obrazovnog konteksta. Stoga je potrebno osigurati dugoročnu i održivu financijsku potporu organizacijama mladih, s ciljem stjecanja vještina i kompetencija koje će mladima pomoći da postanu aktivni građani te da lakše pristupe tržištu rada. Navedeno je značajan korak u postizanju ciljeva zacrtanih *Agenda 2020* strategijom, i izgradnji kompetitivne i održive Europe zasnovane na znanju.
5. Ravnoteža između poslovnog života i privatnih potreba dopušta mladim ljudima da u potpunosti iskoriste vlastite potencijale, kako na tržištu rada tako i u privatnom životu. Kako bi mladi ljudi mogli kombinirati zapošljavanje s daljnjim obrazovanjem, osposobljavanjem, obiteljskim životom i volontiranjem, potrebno im je osigurati unaprijeđeni sustav dobrovoljne fleksibilnosti, kao i sigurnosti i osiguranog pristupa potrebnim resursima.
6. Mobilnost je sredstvo stjecanja kompetencija značajnih za osobi i profesionalni razvoj mladih. Jednaki pristup prilikama za mobilnost postiže se putem uklanjanja socijalnih, kulturnih, političkih i administrativnih prepreka provođenju *Agende 2020*, posebice *Youth on the Move* (Mladi u pokretu) inicijative.
7. Rad mladih pomaže mladima u razvoju vještina i kompetencija korisnih za kasnije zapošljavanje, obrazovanje, te društveni i osobni razvoj. Priznavanje rada mladih kao značajne nadopune obrazovanja zahtijeva suradnju između sektora mladih, obrazovnih institucija te vlasti na svim razinama.
8. Postojeće i nove generacije europskih programa i financijskih sredstava značajna su sredstva promocije mobilnosti u učenju, te drugih oblika

¹⁰ <http://eu2011.mobilitas.hu/userfiles/file/Outcomes%20Budapest%20EU%20Youth%20Conference.pdf>

učenja, s ciljem povećanja mogućnosti mladih na tržištu rada. Stoga je od vitalne važnosti da ova sredstva budu dostupna svima mladima, s posebnim naglaskom na olakšavanje pristupa diskriminiranim skupinama mladih. Ovi programi trebaju biti daljnje osnaživani i razvijani s ciljem izgradnje kapaciteta mladih u ostvarenju njihovih ljudskih prava.

Novi ciklus strukturiranog dijaloga s mladima, pod predsjedanjem Poljske, Danske i Cipra, kao temu sljedećeg ciklusa strukturiranog dijaloga odredila je sudjelovanje mladih. Detaljizirani prioriteti ovog ciklusa određeni su sljedećim redom:

1. prioriteti za Poljsko predsjedavanje

- suradnja mladih ljudi iz EU, istočne Europe i kavkaskih zemlja, osobito glede mobilnosti mladih;
- promicanje i vrednovanje neformalnog učenja za mlade, u kontekstu *Europske godine volontiranja*;
- promicanje aktivnoga građanstva i rezultata srednjoročne procjene učinaka programa *Mladi na djelu*;

2. prioriteti za Dansko predsjedavanje

- kreativnost, inovativni talenti mladih ljudi kao dio aktivnog građanstva, povećanje zapošljavanja;
- nastavak inicijativa pokrenutih kao rezultat *Europske godine kreativnosti i inovacije 2008.*;
- razmjena dobrih praksi uključivanja mladih ljudi u donošenje odluka.

3. prioriteti za Ciparsko predsjedavanje

- sudjelovanje nevladinih organizacija i mladih ljudi u donošenju odluka;
- poticanje i sudjelovanje mladih na lokalnoj razini.

Tijekom ovog razdoblja održat će se tri Europske konferencije za mlade – u rujnu 2011., te u travnju i rujnu 2012. Republika Hrvatska će svoj ciklus strukturiranog dijaloga na temu zapošljavanja mladih započeti u rujnu 2011. Mreža mladih Hrvatske uz financijsku potporu Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, te Agencije za mobilnost i programme EU u rujnu je započela konzultacije na temu strukturiranog dijaloga na temu nezaposlenosti mladih.

U svrhu razvoja strategije poticanja Strukturiranog dijaloga u Hrvatskoj, Agencija za mobilnost i programe Europske unije (AMPEU) provodi istraživanje o trenutnoj situaciji s aktivnim sudjelovanjem mladih u Republici Hrvatskoj te postojanja strukturiranog dijaloga u bilo kojem obliku na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini. AMPEU je osnovana u listopadu 2007. stupanjem na snagu Zakona o Agenciji za mobilnost i programe Europske unije (NN 107/07), a bavi se mobilnošću, promocijom i provedbom programa Europske unije koji se tiču obrazovanja i mladih. U Republici Hrvatskoj u prvoj je fazi strukturiranog dijaloga s mladima predviđeno provođenje istraživanja o stavovima mladih i predstavnika lokalnih ureda Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, gradskih/županijskih ureda za gospodarstvo, lokalnih grana sindikalnih središnjica, Hrvatske gospodarske komore, te Hrvatske udruge poslodavaca prema (ne)zaposlenosti mladih.

3. Komparativni prikaz provedbe strukturiranog dijaloga s mladima

Uvidom u dostupne podatke¹¹ o provedbi strukturiranog dijaloga u državama članicama Europske unije možemo zaključiti da se u većini država članica on provodi, odnosno da su one u najmanju ruku sudjelovale u ciklusu strukturiranog dijaloga o zapošljavanju mladih. U tome prednjači Belgija, u kojoj je strukturirani dijalog započeo 2008. nacionalnim konzultacijama, dok su s druge strane Bugarska i Rumunjska u kojima strukturirani dijalog nije započeo. Prvi dojam koji se stječe na temelju podataka o pristupu i načinu izvođenja strukturiranog dijaloga u državama koje ga već neko vrijeme provode govori o temeljnoj razlici njihova pristupa i pristupa hrvatske službene politike prema. U nas je politika prema mladima često situacijski i *ad hoc* određena, a njome se institucije vlasti najčešće bave prilikom donošenja novih zakona i pravilnika koji u svojoj domeni imaju i mlade. U Hrvatskoj niti jedna institucija izvršne niti zakonodavne vlasti koja se bavi mladima nema portal koji pruža informacije o svim uredbama i institucijama koje se tiču mladih i o njihovoj implementaciji. Informacije postoje na mrežnim stranicama Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske mobilnosti, Agencije za mobilnost i programe EU, te na stranicama obiteljskih centara. No, ne postoji središnje mjesto informiranja mladih o njihovim pravima i mogućnostima, a postojeći sadržaji nisu oblikovani na *user-friendly* način. Iako je Hrvatska Republika 2011. postala dio *Eurodesk* mreže, hrvatski portal ove mreže ne sadrži sve nužne informacije koje bi mladima i onima koji se bave mladima pomogle u snalaženju u Hrvatskoj i Europi. Također, informacije o Savjetu za mlade Vlade RH u rudimentarnom obliku navedene su na mrežnim stranicama Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti,¹² čemu se pridružuje i loša pokrivenost informacija o lokalnim i regionalnim (područnim) savjetima za mlade, o čemu će još biti riječi.

Primjer dobre prakse iz dosad provedenih procesa strukturiranog dijaloga, a ujedno i preporuka Vijeća Europe, odnosi se na *evidence based policy*, koje u ovom kontekstu znače politike za mlade temeljene za «dokazima», odnosno znanju. Navedena je preporuka potekla direktno iz *Obnovljenog okvira za europsku suradnju u području mladih*, koji navodi da je pri kreiranju smislenih i pravodobnih politikâ za mlade potrebno bolje razumijevanje životnih uvjeta, vrijednosti i stavova mladih žena i muškaraca. Takve informacije mogu biti predstavljene i kroz već dobro uhodane mehanizme, kao što su *Europski centar znanja za politike mladih (European Knowledge Centre for Youth Policy)*¹³, europski analitički servis Eurydice¹⁴, dostupna istraživanja s područja mladih, te mreže istraživača, poput u veljači 2011. uspostavljene europske mreže istraživača s područja mladih (*Pool of the European Youth Researchers*)¹⁵, kojim koordinira zajedničko tijelo za mlade između Vijeća

¹¹ <http://www.structureddialogue-nwg.eu>

¹² <http://www.mobms.hr/ministarstvo/uprava-za-obitelji/odjeli/odjel-za-djecu-i-mladez/savjet-za-mlade-vlade-republike-hrvatske.aspx>

¹³ <http://youth-partnership-eu.coe.int/youth-partnership/ekcyp/index>

¹⁴ http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php

¹⁵ <http://youth-partnership-eu.coe.int/youth-partnership/research/peyr.html>

Europe i Europske komisije – *Youth Partnership between the European Commission and the Council of Europe*¹⁶.

Dosadašnja praksa strukturiranog dijaloga s mladima u Europi uglavnom se oslanjala na tri tehnike konzultacija s mladima, te na njihovu kombinaciju. Prva tehnika je organiziranje sastanaka s mladima, pri čemu su se u direktnom dijalogu s mladima provodile konzultacije o prioritetnim pitanjima. Sljedeća se tehnika odnosila na prikupljanje postojećeg znanja i informacija i već iskušanim praksama korištenim u kreiranju i implementaciji politikâ za mlade. Treća široko prihvaćena tehnika odnosila se na prikupljanje informacija putem upitnika, gdje je najčešće korišten upitnik bio onaj kreiran od strane Europske komisije upravo za potrebe strukturiranog dijaloga s mladima¹⁷. Preporučeno je navedene tehnike koristiti zajedno jer se njihovim kombiniranjem dolazi do većeg obuhvata mladih, što je jedan od ključnih elemenata kvalitetno provedenog strukturiranog dijaloga. Države koje su do sada provele neki od oblika strukturiranog dijaloga slijedile su preporuke o strukturiranom dijalogu navedene u *Obnovljenom okviru za europsku suradnju u području mladih*, što znači da su osim široke primjene «otvorene metode koordinacije» i pravila *co-managementa*, države članice pratile i šest sljedećih principa:

1. strukturirani dijalog mora biti proveden u suradnji s i kroz organizacije mladih;
2. debata mora biti što je moguće šira i uključivija, odnosno organizacije mladih moraju pokušati postići što veći obuhvat mladih, posebice mladih sa smanjenim mogućnostima;
3. program *Mladi na djelu* (njegova podakcija 5.1.) mora u što većoj mjeri biti korišten za financiranje debata i seminara na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini;
4. «agenda politikâ za mlade» temelj je strukturiranog dijaloga, a dogovara se u suradnji s europskim institucijama, uključujući i Savjet država članica, te Europski forum mladih;
5. nužan preduvjet uspješnog provođenja strukturiranog dijaloga jest i kvalitetna valorizacija i diseminacija rezultata strukturiranog dijaloga.
6. Europski forum mladih, nacionalna vijeća mladih, te nacionalne agencije, igraju ključnu ulogu te bi trebale informirati Europsku komisiju o postignutim rezultatima.

Sastavnice u procesu strukturiranog dijaloga u Hrvatskoj su:

1. Savjet za mlade Vlade Republike Hrvatske kao međuresorno, stručno i savjetodavno tijelo Vlade RH sa zadaćom sudjelovanja u koordinaciji provedbe i evaluaciji *Nacionalnog programa za mlade*. Stručni i administrativni poslovi za Savjet obavljaju se u Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, a sredstava za rad Savjeta osiguravaju se iz sredstava državnog proračuna Republike Hrvatske;
2. Lokalni, odnosno regionalni (područni) savjeti mladih, organizirani pri županijama, gradovima i općinama;
3. Agencija za mobilnost i programe EU;

¹⁶ <http://youth-partnership-eu.coe.int/youth-partnership/about/index.html>

¹⁷ Upitniku se može pristupiti putem stranice http://ec.europa.eu/youth/pdf/doc1113_en.pdf

4. Radna tijela Hrvatskog sabora: a) Odbor za obitelj, mladež i šport u čijem se djelokrugu nalaze poslovi utvrđivanja i praćenja provođenja politike, a u postupku donošenja zakona i drugih propisa ima prava i dužnosti matičnoga radnog tijela u područjima koja se odnose na kvalitetu života mladih i njihovo sudjelovanje u svim djelatnostima, te b) odbor za obrazovanje, znanost i kulturu;
5. Mreža mladih Hrvatske kao krovna nacionalna organizacija udruga mladih¹⁸;
6. Udruge i klubovi mladih iz svih hrvatskih županija, općina i gradova.

Postojeće nacionalne politike prema mladima u Republici Hrvatskoj kao jedan od svojih ciljeva imaju pružanje okvira za razvoj komplementarnih politika na lokalnim i regionalnim razinama. Ovaj se segment pokazao naročito problematičan u Hrvatskoj, jer kao što je pokazala ocjena MMH iz njihova dokumenta *Sudjelovanje mladih u lokalnim politikama za mlade* (2010), još uvijek nije došlo do potpune realizacije *Zakona o savjetima mladih*, odnosno još uvijek nisu ustrojeni savjeti mladih na lokalnoj i regionalnoj (područnoj) razini. S ciljem revidiranja postojećeg *Zakona o savjetima mladih*, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je početkom 2010. pripremio Obrazac o provedbi Zakona o savjetima mladih, čije je rezultate obradio i prikazao prof. dr. sc. Ivan Koprić početkom 2011¹⁹. Navedeni rezultati koriste se tijekom javnog savjetovanja i predlaganja novog *Zakona o savjetima mladih*.

I. Korpić u svojoj analizi izlaže da «su savjeti mladih konstituirani u 83 % županija, u 74 % gradova te u 28 % općina u Republici Hrvatskoj, od onih za koje postoje podaci. Dok su podaci za županije i gradove relativno dobri, savjeti mladih u općinama su iznimka – konstituirani su u manje od 1/3 općina. Pritom je udio općina s konstituiranim savjetima mladih u županijama u kojima su podaci poznati za sve općine prosječno 26,6 %²⁰. U jedanaest županija u kojima su poznati podaci za sve gradove,²¹ udio gradova s konstituiranim savjetima mladih je 76,5 %. Očito je iz svih tih podataka da postoji značajna razlika u prisutnosti savjeta mladih, ovisno o tipu pa i veličini jedinice lokalne samouprave – savjeti mladih su konstituirani uglavnom u većim i urbanim jedinicama» (10). Korpić o dobrim praksama, odnosno o efikasnom konstituiranju savjeta mladih kaže da su oni uglavnom konstituirani u velikim gradovima i županijama, dok su u ostalim jedinicama lokalne samouprave rijetko konstituirani, a kada i jesu teško funkcioniraju (15). Gotovo svi ovdje navedeni nalazi, kao što ćemo vidjeti u kasnijem poglavlju, potvrđeni su i istraživanjem o strukturiranom dijalogu koje je koordinirala AMPEU.

Negativne značajke (ne)razvoja savjeta mladih u regionalnim (područnim) i lokalnim jedinicama samouprave vezane su uz sljedeće elemente koje zapaža Korpić u svojoj analizi (15-16):

1. pretjerani formalizam u radu savjeta mladih;

¹⁸ MMH je krovna organizacija temeljem izbora 61 udruga-članice. http://mmh.hr/index.php?page=info&cat_id=25

¹⁹ *Analiza podataka prikupljenih temeljem Obrasca o provedbi Zakona o savjetima mladih*, Zagreb, travanj 2011. prof. dr. sc. Ivan Koprić, Pravni fakultet sveučilišta u Zagrebu.

²⁰ Podaci za sve općine poznati su u sljedećim županijama: Bjelovarsko-bilogorska, Dubrovačko-neretvanska, Karlovačka, Koprivničko-križevačka, Ličko-senjska, Međimurska, Sisačko-moslavačka, Zagrebačka.

²¹ Riječ je o sljedećim županijama: Bjelovarsko-bilogorska, Brodsko-posavska, Karlovačka, Koprivničko-križevačka, Ličko-senjska, Međimurska, Požeško-slavonska, Sisačko-moslavačka, Varaždinska, Virovitičko-podravska, Zagrebačka.

2. drugačije operacionalizirana uloga savjeta mladih nego što je to propisano *Zakonom o savjetima mladih*, pri čemu savjeti mladih preuzimaju ulogu koju bi redovno trebale obavljati jedinice lokalne samouprave, a ne Zakonom propisanu ulogu – konzultiranje u donošenju odluka regionalnog ili lokalnog predstavničkog tijela;
3. neinformiranost zaposlenih u regionalnoj i lokalnoj upravi o potrebi osnivanja i ulogama savjeta mladih;
4. neinformiranost udruga mladih koje lokalno djeluju o savjetima mladih;
5. nevoljkost mladih, čak i onih aktivnih u predstavljanju interesa mladih u lokalnim sredinama, za uključivanje u rad savjeta mladih. Pritom Korpić napominje da u ovoj ocjeni treba biti oprezan jer su obrasce popunjavali članovi lokalne/regionalne samouprave a ne mladi;
6. pretjerana politizacija jer mladi članovi savjeta mladih nerijetko dolaze iz podmladaka političkih stranaka;
7. zaposleni u lokalnim, odnosno regionalnim upravama nerijetko na mlade gledaju kao na generacijske političke suparnike;
8. nedovoljni kapaciteti lokalne/regionalne samouprave za pokretanje postupka formiranja savjeta mladih, kao i za njihovo uspješno funkcioniranje. Ovi nedovoljni kapaciteti nisu vezani samo uz već spomenutu neinformiranost, već i uz nedovoljan broj službenika koji bi se ovim područjem bavili. Navedeno ide do toga da u nekim jedinicama niti ne postoje službenici zaduženi za pitanje mladih.

Opservacija koja dopunjuje ovdje iznesene zaključke, a do koje se došlo kontaktiranjem zaposlenih u jedinicama lokalne i regionalne samouprave u svrhu provođenja ankete o strukturiranom dijalogu naručene od Agencije za mobilnost i programe EU, odnosi se na većinom lošu i nedovoljnu vidljivost savjeta mladih. Naime, mnoge jedinice lokalne i regionalne (područne) samouprave nemaju informacije o radu savjeta mladih na svojim mrežnim stranicama, a kada to i imaju najčešće nije riječ o posebno određenoj stranici koja bi služila samo za prezentiranje rada savjeta mladih, već većinom o kratkoj informaciji o osnivanju savjeta. Dostupne informacije o savjetima mladih tako se u velikom broju slučajeva nalaze na info stranicama jedinica regionalne i lokalne samouprave. Uz to, velik broj ustrojenih savjeta mladih nema plan njihova razvoja i planirane aktivnosti za naredno razdoblje, već se o akcijama odlučuje prigodno – ovisno o trenutnim potrebama.

Analizu rada savjeta mladih provela je i MMH (*Sudjelovanje mladih u razvoju politika za mlade*), a njihovi se zaključci podudaraju s već iznesenima. Publikacija MMH također navodi i problem nedostatnih materijalnih i financijskih sredstava za funkcioniranja rada savjeta mladih «kako članovi savjeta mladih, osim svog volonterskog rada, znanja i vještina, ne bi trebali ulagati nikakva dodatna sredstva» (37). Zapažanja MMH vezana su i uz to da «savjeti mladih nisu aktivno uključeni u rad županijske skupštine - te gradskih ili općinskih vijeća i u većini slučajeva ne sudjeluju u njihovom radu po pitanjima koja direktno, ali i po pitanjima koja indirektno utječu na živote mladih ljudi u njihovoj lokalnoj zajednici (ekologija, ekonomija, turizam, poljoprivreda i sl.)» (38).

Trenutno je u tijeku revidiranje *Zakona o savjetima mladih* i ostaje za nadati se da će primjedbe iznesene u analizama biti uvažene i u formalnom – pravnom smislu, i u njegovoj provedbi. Po sadašnjoj situaciji može se zaključiti da Republika Hrvatska ne provodi niti postojeće uredbe o mladima, a za strukturirani dijalog, kao koherentan i kontinuirani sustav provođenja konzultacija i primjene njihovih rezultata potrebno je mnogo više čak i od provođenja postojećih zakona i pravilnika. Pošto bi po preporukama iznesenima u *Obnovljenom okviru za europsku suradnju na području mladih (2010.-2018.) Vijeća Europske unije* ne samo MMH kao krovna organizacija udruga mladih za 61 udruhu u Republici Hrvatskoj, već i lokalni i regionalni (područni) savjeti mladih trebali sudjelovati u procesu strukturiranog dijaloga, ovdje izložena analiza rada savjeta mladih u Hrvatskoj mogla bi poslužiti za oblikovanje preporuka za poticanje procesa strukturiranog dijaloga u Republici Hrvatskoj.

U skladu s ciljem ovog istraživanja – ispitivanjem postojanja i oblika strukturiranog dijaloga s mladima u jedinicama lokalne i regionalne samouprave – prikupljanje dostupnih podataka i već učinjenih analiza bilo je dio prve faze istraživanja. U drugoj fazi istraživanja pristupilo se primjeni upitnika čija je namjena bila ispitati širi okvir suradnje udruga mladih i zaposlenih u jedinicama lokalne/regionalne samouprave, te zaposlenih u ministarstvima pod čiju nadležnost potpadaju mladi, a u uzorku su bili i zastupnici Hrvatskog sabora. Prikaz načina konstrukcije uzorka i metodologiju donosimo u sljedećoj cjelini ovog rada.

4. Metodologija istraživanja

Istraživanje je metodološki podijeljeno u tri dionice:

1. analiza postojećih dokumenata koji propisuju politike za mlade u Hrvatskoj i Europi i donose rezultate njihove primjene. Analiza je uključivala stručne i znanstvene publikacije, kao i elektronske sadržaje od kojih se najveći dio odnosi na dokumente hrvatske i europske politike prema mladima;
2. istraživanje putem upitnika za prikupljanje kvantitativnih i kvalitativnih podataka o načinu i opsegu suradnje udruga mladih i predstavnika zakonodavne i predstavničke vlasti;
3. izrada studije s prikazanim rezultatima analize postojećih dokumenata i rezultata primjene upitnika.

Kao priprema druge dionice istraživanja izrađena su dva komplementarna upitnika – jedan za predstavnike udruga mladih, a drugi za članove izvršne i predstavničke vlasti. Također su izrađena dva uzorka istraživanja:

A) uzorak udruga mladih koji je određen putem sljedećih koraka:

1. uvidom u registar udruga Republike Hrvatske²² koje se bave mladima ustanovljeno je da u Hrvatskoj postoji 600-injak udruga mladih. Kao udruge mladih definirane su one koje u opisu (nazivu) svojih djelatnosti imaju ključnu riječ „mladi“; pregledom aktivnosti udruga ustanovljeno je da je svega stotinjak udruga doista i aktivno te je načinjena lista tih udruga po županijama;
2. u izboru udruga posebno je vođeno računa o zastupljenosti onih koje predstavljaju posebno ranjive skupine – mlade s invaliditetom, članove homoseksualne zajednice, te mlade Rome;
3. županije su podijeljene na tri velike regije, te je temeljem podatka o tome da je većina udruga smještena u sjevernoj i središnjoj Hrvatskoj odlučeno da će uzorak od 30 udruga mladih sačinjavati:
 - 12 udruga iz regije koja je označena kao sjeverna i središnja Hrvatska (Grad Zagreb, Zagrebačka županija, Krapinsko-zagorska, Varaždinska, Međimurska, Koprivničko-križevačka, Bjelovarsko-Bilogorska, Sisačko-moslavačka, Karlovačka i Ličko-senjska županija);
 - 9 udruga iz Istarske, Primorsko-goranske i Splitsko-dalmatinske županije;
 - 9 udruga iz područja Požeško-slavonske, Osječko-Baranjske i Vukovarsko-srijemske županije.

B) uzorak predstavnika izvršne i zakonodavne vlasti čini ukupno 32 ispitanika:

1. 3 člana Hrvatskog Sabora;
2. 8 predstavnika ministarstava nadležnih za pitanja mladih:
 - Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske mobilnosti
 - Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa
 - Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva
 - Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

²² <http://195.29.186.154/RegistarUdruga/>

- Ministarstvo pravosuđa
 - Ministarstvo kulture
 - Ministarstvo turizma
 - Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija.
3. 21 predstavnik regionalne vlasti iz odjela za mlade ili županijske skupštine (po jedan ispitanik iz svake županije).

Regionalna distribucija udruga odgovara planiranom uzorku – 12 iz regije sjeverne i središnje Hrvatske, te po 9 iz preostale dvije regije, a ostala obilježja udruga iz uzorka bit će ovdje ukratko predstavljena, prije analize podataka koji se odnose na srž ovog istraživanja – postojanja i oblika strukturiranog dijaloga s mladima u Hrvatskoj. Napominjemo da nećemo prikazivati postotke već apsolutne brojeve, odnosno frekvencije (označene s «f» zbog malog broja ispitanika u uzorku. Nakon regionalne distribucije prvo promatrano obilježje bilo je razdoblje osnutka udruga. Najviše ih je – 14 osnovano u razdoblju od 1999. do 2005, 9 ih je osnovano između 2006. i 2010., 6 ih je osnovano od 1991.-1998., dok je tek jedna udruga iz uzorka osnovana prije 1991.

Svrha i područje djelovanja udruga bilo je postavljeno kao otvoreno pitanje, što je rezultiralo raznorodnim odgovorima, koji su omogućili višestruki izbor pa ukupan broj ovdje navedenih udruga prelazi broj udruga iz uzorka. Redom od najčešće navođene svrhe djelovanja udruge dobivene su sljedeće djelatnosti: poboljšanje kvalitete života mladih – 21, 18 udruga se zalaže za aktivizam mladih, 13 za kulturu mladih, 12 za volonterstvo, obrazovanje i informiranje mladih, 11 za kvalitetno provođenje slobodnog vremena mladih, dok se za izgradnju demokracije i civilnog društva zalaže 10 udruga.

Udrugama smo postavili i pitanje o tome koje je tijelo državne uprave nadležno za njihov rad, a prema odgovorima najveći dio udruga potpada pod nadležnost Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, što je i logično s obzirom da se radi o udrugama mladih – njih 23. 13 udruga su u nadležnosti Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, 12 ih potpada pod Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, šest pod Ministarstvo kulture, a Ministarstvo turizma i Ministarstvo pravosuđa nadležno je za po jednu udrugu.

Po broju članova udruge su se rasporedile tako da 4-20 individualnih građana za članove udruge ima 16 udruga, 9 ih ima od 21 do 50 individualnih članova, 4 od 70 do 180, dok iznad 400 članova ima jedna udruga. Pravne osobe kao članove nemaju 22 udruge, šest ih ima od 1-10, dok svega dvije udruge imaju do 60 članica pravnih osoba. Broj stalno zaposlenih članova rasporedio je udruge tako da njih 14 ima do 5 zaposlenih, 11 ih uopće nema stalno zaposlene, 3 ih imaju od 6-10 zaposlenih, a dvije zapošljavaju iznad 10 osoba. Volontiranje je po samoj prirodi organizacija civilnog društva jedan od temeljnih načina rada te ne iznenađuje da tek jedna udruga nema volontere, 10 ih ima od 11 do 20 volontera, 10 ih ima od 21 do 40 volontera, a rad iznad 40 volontera koristi 9 udruga.

Aktivnosti koje udruge provode dovele su do sljedećih višestrukih odgovora: 24 udruge bave se savjetodavnim aktivnostima te konferencijama i seminarima. Informiranjem se bavi 23 udruge, 18 u svom opisu posla ima javne kampanje te

umrežavanje i organiziranje. Trening i obrazovanje su aktivnosti koje provodi 17 udruga, jednako kao i onih koje organiziraju javne tribine. Organizacijom javnih tribina bavi se 16 udruga, dok aktivnosti 15 udruga obuhvaćaju i izdavaštvo i javne akcije. Zagovaranjem različitih aspekata ljudskih prava bavi se 14 udruga, koliko i onih koje provode stručna istraživanja, dok su tri udruge navele «ostale aktivnosti» kao svoju djelatnost.

U istraživanju nam je bilo bitno ispitati i koliko su udruge samostalne u radu, te koliko surađuju sa sličnim organizacijama u zemlji i inozemstvu. Dobiveni su rezultati o 18 udruga koje su samostalne u radu. Od ukupnog broja od 30 udruga njih 24 je u članstvu nacionalnih organizacija. U pogledu suradnje s drugim organizacijama, od njih 30, samo je jedna udruga navela da nema suradnju s drugim organizacijama. Na projektima od značaja za mlade na lokalnoj razini surađuje 28 udruga, dok na državnoj razini suradnju ima 25, a na međudržavnoj 20. Iz našeg uzorka 25 udruga je članica u nekoj međunarodnoj organizaciji, u ovom slučaju Europskom forumu mladih ili ECAS-u (European Citizen Action Service).

Na prvom mjestu većine udruga, odnosno u slučaju 10 udruga, glavni izvor financiranja su donacije građana, a sedam kao glavne izvore prihoda navodi članarine. Tri udruge prepoznaju vlastitu djelatnost kao primarni izvor sredstava, tek četiri ih primaju međunarodne potpore. Pet udruga dobiva financijsku pomoć regionalne ili lokalne samouprave, a iz državnog proračuna financijska sredstva dobiva samo jedna udruga iz uzorka.

5. Prikaz rezultata istraživanja: stajališta predstavnika udruga mladih i zakonodavne i izvršne vlasti o elementima strukturiranog dijaloga u Hrvatskoj

5.1. Područja i oblici suradnje

Analiza područja i oblika suradnje udruga s predstavnicima vlasti u Hrvatskoj započela je postavljanjem otvorenog pitanja na tu temu predstavnicima obje skupine. Najčešći odgovori predstavnika udruga mogu se svrstati u dvije skupine:

1. traženje financijskih sredstava za djelovanje udruge;
2. sudjelovanje u radnim skupinama i javnim raspravama.

Vrlo sadržajan odgovor člana/ice jedne od udruga iz uzorka glasio je:

«S predstavnicima vlasti najčešće surađujemo kroz sudjelovanje u radu raznih savjeta, odbora i drugih oblika savjetodavnih ili ekspertnih tijela, te u suradnji radimo na oblikovanju gradskih i županijskih programa za mlade. Osim toga, direktnu suradnju imamo i na provedbi projekata. Kroz program lokalne politike za mlade i izgradnje kapaciteta organizacija mladih i savjeta mladih, često provodimo kratkoročne edukacije za predstavnike jedinica lokalne i regionalne samouprave».

Saborski zastupnici iz uzorka redom su odgovorili da s mladima komuniciraju i surađuju preko Savjeta za mlade Vlade RH, no izdvojio se i jedan odgovor koji ukazuje na probleme u toj suradnji:

«Hrvatski sabor, bojim se, ni na koji način ne surađuje s udrugama mladih. Suradnja s Odborom za obitelj, mladež i sport povremena je i prigodna i temeljem osobne inicijative. Zastupnici i klubovi surađuju raznoliko, kako tko ovisno o potrebi, ali cijela priča/suradnja nije institucionalizirana».

Predstavnici osam ministarstava nadležnih za pitanja mladih također su dali prilično uniformirane odgovore o suradnji s udrugama mladih, i to u tri smjera, pri čemu se nije izdvojio niti jedan ilustrativan komentar:

1. konzultacije o novim dokumentima i projektima koji su značajni za mlade;
2. sudjelovanje mladih i udruga mladih na otvorenim/info danima ministarstava;
3. financiranje projekata udruga mladih.

Treća skupina predstavnika vlasti ovdje je izrazito zanimljiva jer oni najčešće i dolaze u kontakt s predstavnicima udruga mladih, što se i pokazalo iz njihovih odgovora. Njihovi su se odgovori po učestalosti svrstali u 6 skupina:

1. podrška radu savjeta mladih;
2. savjetodavna podrška;
3. financijska podrška i nadzor provedbe projekata financiranih od strane županije;
4. pomoć u pripremi i realizaciji projekata financiranih od strane EU;
5. donošenju strateških dokumenata za mlade;
6. obilježavanje određenih događaja – sportskih, kulturnih i humanitarnih manifestacija, proslava dana županije i grada.

Moramo dodati da je u odgovorima zapaženo da županijski predstavnici često kao jedan od oblika suradnje i uloga savjeta mladih navode organiziranje različitih događanja poput humanitarnih akcija, sportskih manifestacija i sl. koje ne potpadaju pod njihovu djelatnost prema *Zakonu o savjetima mladih*.

Kao interesantan i ilustrativan odgovor odabrali smo odgovor koji je sažeo nekoliko ne baš pozitivnih elemenata suradnje jedne od županija i udruga mladih: *«Suradnja županije s predstavnicima mladih su najčešće u financiranju projekata i programa mladih i za mlade. Suradnja između dviju strana je mala ako govorimo o konkretnoj suradnji na provedbi projekata i programa tj. zajedničkoj provedbi istih. Znači, nedostaju partnerski odnosi između dviju strana. Županija velikim djelom financira aktivnosti srednjih i osnovnih škola te subvencionira prijevoz za navedene dobne skupine. Što se tiče studentske populacije financirani su putem stipendija te županija financira rad Klubova županijskih studenata u većim gradovima. Županija također ulaže u programe prevencije i suzbijanja ovisnosti za mlade, ali nedostaje financiranja razvojnih projekata za mlade kao što su neformalno obrazovanje, socijalno poduzetništvo itd.»*.

5.2. Načini komunikacije

Smjernice europskih strategija za mlade kao glavnu značajku redom navode njihovu participativnost. Uz nju se vezuje i otvorenost, odnosno transparentnost, te učinkovitost. Bez kvalitetne komunikacije, s priznavanjem udruga mladih kao relevantnih sugovornika nema niti kvalitetne politike za mlade. Stoga nam je bilo izuzetno važno ispitati smjerove i sadržaj komunikacije predstavnika udruga mladih i vlasti, a rezultate donosimo u tablici 1.

Tablica 1: Najčešći načini komunikacije predstavnika udruga i vlasti (f)

Koји je najčešći način početka komunikacije/ suradnje između Vaše udruge i članova predstavničke i izvršne vlasti?		Koји je najčešći način početka komunikacije /suradnje između Vaše institucije vlasti i predstavnika udruga mladih?	
a) Na Vašu inicijativu	12	a) Na Vašu inicijativu	7
b) Pozivom od strane predstavničke ili izvršne vlasti	4	b) Na inicijativu udruga mladih	6
c) Podjednako s obje strane	14	c) Podjednako s obje strane	19
d) Niste sigurni	-	d) Niste sigurni	-
e) Nešto drugo, što?	-	e) Nešto drugo, što?	-

Zanimljivo je da obje skupine ispitanika iskazuju da inicijativa za komunikaciju i suradnju u pravilu dolazi podjednako s obje strane, no članovi udruga mladih u većem broju nego predstavnici vlasti govore o preuzimanju inicijative u komunikaciji. Na pitanje na kakav prijem dolaze prijedlozi predstavnika udruga kod vlasti, mladi iz udruga bili su podijeljeni i češće su govorili o negativnom nego o pozitivnom prijemu. Na loš prijem kod vlasti najčešće su dolazili prijedlozi koji su uključivali i financijsku potporu. Po sadržajnosti smo izdvojili dva odgovora predstavnika mladih:

«Obično svašta obećaju javno i u direktnim sastancima no uglavnom nas poslije toga pokušavaju ignorirati. Dobijemo termin za sastanak ili se odazovu pozivu za sudjelovanje. Ili dobijemo rezultate natječaja».

«Možemo načelno reći da nije jednostavno uspostaviti suradnju s predstavnicima vlasti. Uglavnom su potrebni dugotrajni zagovarački naponi i visoki stupanj ekspertize. No, naši prijedlozi u velikoj mjeri nailaze na pozitivan prijem kod predstavnika vlasti. Nakon što se pokažete kao kvalitetan partner vrlo je vjerojatno da ćete biti priznati kao takvi te da će inicijativa za suradnju dolaziti i od strane predstavnika vlasti».

Za razliku od predstavnika udruga, saborski zastupnici iz uzorka, te predstavnici ministarstava redom su odgovorili da njihovi prijedlozi nailaze na dobar ili odličan prijem kod udruga mladih, no kod predstavnika županija nailazimo na raznolikije odgovore, iako i oni u najvećem dijelu govore o pozitivnom odazivu mladih. Jedan od odgovora predstavnika županije koji se može ocijeniti kao «neutralan» jest da:

«je u jedinicama lokalne samouprave gdje su mladi bolje organizirani i odziv više nego zadovoljavajući posebice u športskim udrugama i udrugama kulture, kao i mladeži političkih stranaka što se odnosi uglavnom na gradove u Županiji. Slabiji je odziv u manjim općinama obzirom da su aktivni mladi uglavnom studenti u većim

gradovima s privremenim boravištima izvan prebivališta. Naši napori uglavnom su bili usmjereni na formiranje vijeća mladih u gradovima i općinama kako bi ih potakli na aktivno uključivanje u rad tijela jedinica lokalne samouprave posebice pri izradi i donošenju akata vezanih uz kvalitetu života mladih».

No, identificirana su i dva odgovora koja upućuju na nedostatnosti suradnje udruga mladih i predstavnika županija:

«Nisam doživio samoinicijativne prijedloge lokalnih vlasti prema organiziranom sektoru mladih u sedam godina koliko se bavim civilnim društvom».

«Udruge mladih se u načelu rado odazivaju pozivu na suradnju, iako se mora priznati da je gotovo uvijek riječ o istim organizacijama koje su aktivne u civilnom sektoru te sustavno rade na unapređenju kvalitete života mladih gradu. Postoje također udruge koje su skeptične prema prijedlozima suradnje s predstavnicima lokalne vlasti, najčešće traže identifikaciju 'vlastite koristi' od sudjelovanja na zajedničkom projektu ili pak opravdaju uskraćivanje spremnosti na suradnju drugačijim, usko profiliranim interesima udruge koji nisu nužno u korespondenciji s potrebama i interesima šire populacije mladih u gradu».

Ova dva odgovora predstavnika vlasti upućuju na poteškoće u komuniciranju predstavnika regionalnih (područnih) vlasti i udruga mladih, što će posebna tema koju obrađujemo u sljedećoj cjelini.

5.3. Poteškoće u komunikaciji

Predstavnici udruga niti u jednom slučaju nisu izjavili da nema poteškoća u suradnji s predstavnicima vlasti, dok su predstavnicu vlasti u najvećem broju iskazivali mišljenje o nepostojanju poteškoća u suradnji s mladima, što je najviše iskazano u odgovorima predstavnika ministarstava. Iako, sljedeći odgovor jednog od predstavnika ministarstava upućuje na određene poteškoće:

«Moja je procjena da se mladu populaciju ne uzima kao relevantnog sugovornika, čak ni po pitanjima koja i na mlade imaju izravnog utjecaja. Ne poznajem slučaj da je produbljena komunikacija čija je inicijativa došla od strane mladih».

Također, jedan od ispitanih saborskih zastupnika prepoznaje problem u tome što *«suradnja nije institucionalizirana i formalizirana (što je dosta nužno u našem krutom sustavu)».*

Između odgovora predstavnika županije odabrali smo četiri koja su nam se činila najilustrativnija:

«Gledano sa strane mladih najveća komplikacija je to što mladi ne znaju kome se mogu obratiti u određenim institucijama. U županiji ne postoji odjel ili odsjek unutar jednog odjela koji je zadužen za mlade ili za komunikaciju s mladima. Česti su slučajevi u kojima se mlade osobe usmjerava iz jednog upravnog odjela u drugi pod izlikom da taj odjel nije zadužen za mlade ili zahtjevi koje mladi imaju ne spadaju u njihov resor».

«Naš je problem što na našem području nema udruga koje bi se bavile isključivo problemima mladih i za mlade».

«Udruge mladih, kao što je već rečeno, rado se odazivaju pozivu na suradnju, ali su iskustva takva da su prilikom sudjelovanja u zajedničkom radu udruge mlade često nedovoljno informirane o mogućnostima sustava, često imaju nerealna očekivanja od lokalne vlasti te brzo gube motivaciju i elan za aktivan rad na ispunjavanju zacrtanih ili planiranih aktivnosti. Očit je i manjak inicijative, ideja i kreativnosti prilikom prihvaćanja suradnje, potrebno je stalno usmjeravati i poticati mlade na ispunjenje preuzetih obveza i zadataka, iako posjeduju potrebne vještine i znanja».

«Kad već dođe do komunikacije poteškoće ne postoje, no, predstavnici lokalne vlasti pokazuju premalo inicijative i brige za akcije mladih».

Pošto su odgovori predstavnika udruga mladih bili vrlo sukladni odabrali smo samo tri iz kojih se mogu izvući glavni problemi u komunikaciji i suradnji udruga mladih i predstavnika vlasti:

«Poteškoće su u tome što predstavnici vlasti misle da su bogomdani na tim pozicijama na kojima jesu i smatraju da je najvažnije pobrinuti se da je njima dobro i ljudima koji su dobri s njima, a ostalima uglavnom pričati prazne priče i mazati im oči dokle god to mogu».

«Teško je biti iskren. Nas često košta iskrenost, jer otvoreno i glasno kažemo što nam smeta i predstavlja barijeru. Ovom prilikom ćemo prešutiti sve što nas tišti, jer nas zadnji put koštalo. Općenito, poteškoća je kad očekujemo sastanak s nekim tko je odgovoran za odluke, a na kraju se sastanemo s nekim na nižoj razini. Ne daje ohrabrujuću poruku, više ispada da gubimo vrijeme i energiju».

«Operativno lakše surađujemo sa službenicima na nižim pozicijama, a sa onima na političkoj razini teško je uopće uspostaviti komunikaciju. Često je suradnja deklarativne naravi, postignu se dogovori i formuliraju konkretne ideje, međutim zastoje nastaje u operacionalizaciji dogovora, provedbi zacrtanih ciljeva i aktivnosti te nedostatku ishoda/rezultata».

5.4. Percepcija ostvarenosti potreba mladih prema područjima Nacionalnog programa za mlade i zadovoljstvo suradnjom

U istraživanju stavova i vrijednosti mladih iz 2004.²³ mladi su kao vlastite najveće probleme u hrvatskom društvu naveli nezaposlenost, nizak životni standard i nedostatak životne perspektive. *Nacionalni program za mlade* kao detaljizirani plan rada na polju poboljšanja životnih uvjeta mladih traži angažman svih razina vlasti, ali i udruga mladih. Obuhvatu načina na koji se *Program* provodi, te procjene njegovih rezultata, pristupili smo ispitivanjem predstavnika udruga mladih o percepciji ostvarenosti njihovih potreba u suradnji s predstavnicima pojedinih razina vlasti (tablica 2), te pitanjem u kojim područjima su udruge imale suradnju s predstavnicima vlasti (tablica 3).

Mladi u najvećem broju nikada nisu imali suradnji s predstavnicima Sabora, njih čak 24, dok ih 6 smatra da su u takovoj suradnji njihove potrebe tek malo ostvarene. Slično je i sa suradnjom sa ministrima te gradonačelnicima/načelnicima općina, s kojima mladi u skoro polovici slučajeva nisu imali kontakata. S predstavnicima ministarstava zaduženih za mlade skoro sve su udruge iz uzorka imale kontakte, kao i sa županima i dožupanima, a u nešto manjoj mjeri i sa članovima županijskog poglavarstva. No, i ovdje najčešće ocjenjuju da su u tim slučajevima njihove potrebe tek malo ostvarene. U najvećoj su mjeri potrebe ostvarene u suradnji s članovima gradskog ili općinskog poglavarstva (osim gradonačelnika/načelnika). Zaključno, udruge mladih imaju najviše razloga za zadovoljstvo suradnjom s članovima gradskog ili općinskog poglavarstva, članovima županijskog poglavarstva, te nešto manje sa županom i dožupanom. Odgovori mladih na predzadnju ponuđenu opciju – suradnju s Agencijom za mobilnost i programe EU ponešto je zbunjujuća jer niti jedan predstavnik udruge nije naveo suradnju iako je u uzorku bilo predstavnika koji su sudjelovali u programu osposobljavanja na temu strukturiranog dijaloga koji je organizirala Agencija.

²³ Istraživanje *Mladi i europski integracijski procesi* provedeno je 2004. u Institutu za društvena istraživanja u Zagrebu na reprezentativnom uzorku od 2.000 mladih.

Tablica 2: procjena ostvarenosti potreba mladih – predstavnici udruga mladih (f)

Molimo Vas da naznačite Vašu procjenu u kojoj su mjeri u suradnji Vaše udruge i određenih predstavnika vlasti ostvarene potrebe mladih koje ste naznačili u početku suradnje	Puno	Donekle	Malo	Nimalo	Udruga nije imala takav oblik suradnje/komunikacije
1. Između Vas i zastupnika u Hrvatskom Saboru	-	-	6	-	24
2. Između Vas i nekog od ministara u Vladi	-	-	14	-	16
3. Između Vas i predstavnika ministarstava zaduženih za pitanja mladih	5	6	14	-	5
4. Između Vas i župana/dožupana	-	8	12	7	3
5. Između Vas i člana županijskog poglavarstva (osim župana)	-	9	10	3	8
6. Između Vas i gradonačelnika/načelnika općine	-	5	11	-	14
7. Između Vas i člana gradskog/općinskog poglavarstva (osim gradonačelnika/ načelnika)	-	14	10	-	6
8. Specijaliziranih agencija za pitanja mladih (primjerice, Agencija za mobilnost i programe Europske unije)	-	-	-	-	-
9. Neka druga institucija/predstavnik	-	-	-	-	-

Tablica 3 nam pokazuje koja su područja suradnje udruga mladih i vlasti «kritična», odnosno u kojima je potrebno intenzivirati suradnju. Naime, dok su sve udruge odgovorile da su s predstavnicima vlasti surađivale na području aktivnog sudjelovanja mladih u društvu, kulture mladih i slobodnog vremena, te mobilnosti informiranja i sudjelovanja, na drugom su polu područja zapošljavanja i poduzetništva te zdravstvene zaštite i reproduktivnog zdravlja u kojima tri četvrtine udruga nikada nije imala suradnju s predstavnicima vlasti. Između njih se nalaze obrazovanje i informatizacija te socijalna politika u kojima je ipak najveći dio udruga mladih do sada surađivao s predstavnicima vlasti. Zanimljivo je da je najveća ostvarenost suradnje upravo u «mekim» područjima politike mladih, poput kulture i slobodnog vremena, dok zapošljavanje i poduzetništvo te zdravstvenu zaštitu i reproduktivno zdravlje, koje su ovdje najmanje zastupljeni u suradnji, možemo označiti kao «tvrda» područja politikâ za koje je potrebna i posebna ekspertiza i usmjerenije financiranje.

Tablica 3: Područja Nacionalnog programa za mlade u kojima je ostvarena suradnja udruga mladih i vlasti – odgovori predstavnika udruga mladih (f)

Molimo Vas da navedete u kojim ste područjima Nacionalnog programa za mlade do sada surađivali s predstavnicima vlasti	Ne	Da
1. Obrazovanje i informatizacija	7	23
2. Zapošljavanje i poduzetništvo	26	4
3. Socijalna politika	7	23
4. Zdravstvena zaštita i reproduktivno zdravlje	25	5
5. Aktivno sudjelovanje mladih u društvu	-	30
6. Kultura mladih i slobodno vrijeme	-	30
7. Mobilnost, informiranje i sudjelovanje	-	30

Kao što smo već najavili, predstavnike vlasti upitali smo za mišljenje o tome koliko je pojedina akcija *Programa* ostvarena kroz suradnju s mladima (tablica 4).

Tablica 4: procjena ostvarenosti potreba mladih – predstavnici vlasti (f)

Molimo Vas da naznačite Vašu procjenu u kojoj su mjeri u suradnji Vaše institucije vlasti i predstavnika udruga mladih ostvarene potrebe mladih iz poglavlja Nacionalnog programa za mlade	Puno	Donekle	Malo	Nimalo	Moja institucija vlasti ne provodi programe iz navedenog poglavlja
1. Obrazovanje i informatizacija	14	13	2	1	2
2. Zapošljavanje i poduzetništvo	7	7	16	-	2
3. Socijalna politika	2	3	15	-	12
4. Zdravstvena zaštita i reproduktivno zdravlje	3	13	2	2	12
5. Aktivno sudjelovanje mladih u društvu	15	6	3	3	5
6. Kultura mladih i slobodno vrijeme	7	14	5	3	3
7. Mobilnost, informiranje i sudjelovanje	5	17	6	-	4

Predstavnici vlasti najmanje su suradnje s mladima iskazali u području socijalne politike te zdravstvene zaštite i reproduktivnog zdravlja. Predstavnici regionalne vlasti ta bi dva područja morali shvatiti vrlo ozbiljno jer njima osiguravaju temeljne životne uvjete mladima, i samim bi time trebali imati i ostvarenu suradnju s mladima. Socijalna politika se, uz zapošljavanje i poduzetništvo, opet pojavljuje kao poglavlje *Nacionalnog programa za mlade* u kojem je potreban veći angažman vlasti jer je najveći dio ispitanika iz uzorka vlasti odgovorio da čak i ako su imali suradnju s mladima rezultate mogu ocijeniti kao neznatne.

Kao kategorije *Programa* koje predstavnici vlasti u nešto većoj mjeri vide kao «donekle» ostvarene pojavljuju se obrazovanje i informatizacija te socijalna politika, za koju možemo zaključiti da je prilično «čista kategorija». Naime, predstavnici vlasti se ili ne bave socijalnom politikom, ili onda kada se njome bave ostvaruju barem nekakve rezultate. Najuspješnijim su se cjelinama *Programa* pokazali obrazovanje i informatizacija na prvome mjestu jer je 27 od 32 ispitanika s vlasti odgovorila da su u ovom području potrebe mladi ostvarene ili puno ili donekle, te aktivno sudjelovanja

mladih u društvu čiju je realizaciju skoro pola ispitanika s vlasti ocijenila kao uspješnu. Kultura mladih i slobodno vrijeme, te mobilnost, informiranje i sudjelovanje u najvećem su broju prikupili ocjenu o djelomičnoj ostvarenosti, što opet ukazuje na potrebu za većim angažmanom i na ovim područjima.

Kao nastavak tablice 4., u tablici 5. donosimo prikaz odgovora na pitanje o percepciji promjena u radu do kojih je eventualno došlo tijekom suradnje predstavnika udruga mladih i vlasti. Dobiveni odgovori upućuju na to da skoro polovica predstavnika vlasti smatra da je došlo do poboljšanja rada u području politikâ mladih, dok ih trećina smatra da nije došlo ni do kakvih promjena. Tek ih manji broj iskazuje neodlučnost ili stav o lošijem odvijanju procesa vezanih uz politike mladih.

Tablica 5: procjena ostvarenih promjena tijekom suradnje predstavnika udruga i vlasti – odgovori predstavnika vlasti (f)

Molimo Vas da navedete je li suradnja Vaše institucije vlasti i predstavnika udruga mladih dovela do promjena u radu Vaše institucije vlasti u području politikâ mladih	
a) smatram da nije	10
b) procesi usmjereni ka ostvarenju ciljeva iz područja politikâ mladih su usporeni/lošije se odvijaju	4
c) došlo je do poboljšanja rada u području ostvarenja ciljeva iz područja politikâ mladih	15
d) ne znam/nisam siguran/na	3

Tablica 6. donosi prikaz zadovoljstva predstavnika udruga i vlasti njihovom suradnjom, pri čemu se odmah ističe jasna polarizacija mladih u samo dvije kategorije odgovora, dok su se predstavnici vlasti raspršili po gotovo svim kategorijama, s pretežnim brojem odgovora koji se vezuje uz veću mjeru zadovoljstva suradnjom.

Tablica 6: Zadovoljstvo načinom suradnje predstavnika udruga i vlasti (f)

Ukupno gledajući, jeste li zadovoljni načinom na koji se odvija suradnja Vaše udruge i predstavnika vlasti?		Ukupno gledajući, jeste li zadovoljni načinom na koji se odvija suradnja Vaše institucije vlasti i predstavnika udruga mladih?	
a) u potpunosti sam nezadovoljan/na	-	a) u potpunosti sam nezadovoljan/na	3
b) većinom sam nezadovoljan/na	23	b) većinom sam nezadovoljan/na	3
c) neodlučan/na sam	7	c) neodlučan/na sam	-
d) većinom sam zadovoljan/na	-	d) većinom sam zadovoljan/na	23
e) u potpunosti sam zadovoljan/na	-	e) u potpunosti sam zadovoljan/na	3

Naime, čak su 23 predstavnika udruga mladih iskazala veću mjeru nezadovoljstva njihovom suradnjom s predstavnicima vlasti, dok ih je sedam ostalo neodlučno. S druge strane, čak su 23 predstavnika vlasti izrazila većinsko zadovoljstvo ovom suradnjom, te po tri potpuno nezadovoljstvo, veću mjeru nezadovoljstva i potpuno zadovoljstvo suradnjom. Ovakva skoro dijametralno suprotna distribucija odgovora predstavnika udruga i vlasti ukazuje na dublje probleme u komunikaciji, suradnji i ostvarenju zacrtanih planova na području politikâ za mlade i svakako bi trebala biti jedan od pokazatelja koji će usmjeriti nova planiranja u području ovih politikâ .

5.5. Procjena učinaka suradnje udruga i vlasti u RH na području politikâ prema mladima

Iskustvo suradnje i njeni rezultati izravno se reflektiraju na sve buduće prijedloge suradnje, i dok pozitivno iskustvo pospješuje i naredne uspjehe negativno često djeluje blokirajuće. To je naročito slučaj s udrugama mladih koje ponekad oskudijevaju u ljudskim resursima i vještinama koje bi im olakšale pokušaje suradnje usprkos prijašnjem neuspjehu. Među našim smo ispitanicima iz udruga naišli na odgovore koji procjenjuju suradnju korektnom poput:

«Cilj nam je s predstavnicima vlasti uspostaviti dugoročnu suradnju. Naše dosadašnje iskustvo pokazuje da je bilo niz dobrih inicijativa i uspostavljanja partnerstava. U nekoliko primjera suradnja je nastavljena. Svaka suradnja je bila poticajna za naš rad, no uglavnom su to bili poticaji zagovaračkog karaktera, odnosno potaknuli su nas da snažnije i konkretnije radimo na određenim poljima».

«Prethodna suradnja je bila jako dobra (odnosno mi smo obavili dio posla za koji je trebalo dosta strpljenja, znanja) tako da smo sada poželjni partneri u provedbi projekata. Prethodno smo isključivo mi bili inicijatori suradnje i partnerstva a sada je to obostrano».

No, također, jedan je dio udruga naviknut na promjenjiv uspjeh i prihvaća takvu situaciju iako ona po svojim rezultatima vodi u *status quo*:

«Pa, u nekim jedinicama vlasti ima pozitivne posljedice, u drugim negativnih. Dobro je to što se ne dešavaju istovremeno pa jedna posljedica neutralizira drugu i periodične su u odnosu na pojedini resor. Naučili smo na promjenjivost u raspoloženju».

Proaktivnost udruga mladih i njihov utjecaj na kreiranje i implementaciju politikâ za mlade značajna je odrednica uspješnog funkcioniranja udruga mladih. Stoga smo predstavnicima udruga postavili pitanje o mjeri u kojoj njihova udruga dopunjuje programe nadležnih tijela državne uprave, nacionalnih politikâ i programa. Najveći dio predstavnika udruga mladih dao je vrlo općenite odgovore koji idu za tim da se udruge trude koliko mogu i koliko im mogućnosti dopuštaju, a aktivnosti koje navode velikim se dijelom odnose na informiranje i savjetovanje te rad klubova mladih. No, ipak smo za ilustraciju raspona utjecaja udruga mladih na politike za mlade odabrali jedan kraći i jedan opsežniji udruga :

«Osiguravamo tehničku podršku studentima s invaliditetom. Razvijamo sustav informiranja mladih».

«Priznati smo kao relevantan sugovornik od strane donositelja odluka i dionik u procesu donošenja brojnih strategija, programa, planova i slično na nacionalnoj i lokalnoj razini. Naši predstavnici su članovi Savjeta za mlade i Savjeta za razvoj civilnoga društva Vlade Republike Hrvatske, Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora, Nacionalnog odbora za razvoj volonterstva, Nacionalnog odbora za odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo te nekoliko radnih tijela (zapošljavanje mladih, seksualno i reproduktivno zdravlje mladih...). Imali smo priliku sudjelovati u izradi svih relevantnih strategija koji se tiču mladih (Operativni plan 2006.-2007. Nacionalni program djelovanja za mlade 2003.-2008., Strateški okvir za razvoj Republike Hrvatske 2006.-2013., Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva 2007. - 2011.,

Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava 2008.-2011., Nacionalni program za mlade 2009.-2013... i brojne strategije za mlade na lokalnoj razini».

5.6. Primjeri dobre prakse u suradnji udruga i vlasti u RH

Iako ne možemo nijekati probleme u suradnji udruga mladih i svih razina vlasti u Hrvatskoj, ostaje da su od početka primjena politikâ za mlade učinjeni pomaci i da je situacija znatno bolje nego u trenutku ulaska Hrvatske u tranzicijsko razdoblje. U procjeni učinjenih pomaka odlučili smo se rukovoditi pitanjem o primjerima dobre prakse, koje smo postavili svim ispitanicima iz uzorka. Najveći je broj primjera dobre prakse naveden od strane predstavnika županijske vlasti, dok se odgovori ispitanika iz Sabora te ministarstava svode na akcije informiranja i edukacije o pravima mladih. Uz navedene se primjere dobre prakse našao se i jedan primjer «loše prakse», koji ovdje donosimo u cijelosti jer govori o potrebi većeg ulaganja u prostore koji se ustupaju na korištenje udrugama mladih:

«Jedino što je dobro je to što imamo određeni prostor na korištenje i djelatnosti naše udruge. Jest da tom prostoru treba oko 50.000 kuna da se ne bi srušio i da smo mi toliko već uložili u njega , ali bolje išta nego ništa».

Predstavnici udruga mladih i županija dali su velikim dijelom sukladne odgovore, a primjeri dobre prakse koje su oni naveli mogu se svrstati u sljedeće kategorije:

1. pokretanje službe podrške za mlade s posebnim potrebama;
2. zapošljavanje mladih s posebnim potrebama;
3. pokretanje info centra za mlade;
4. otvaranje društvenih centara i klubova mladih;
5. edukacija mladih o njihovim pravima;
6. trening mladih u cilju stjecanja dodatnih vještina i povećane zapošljivosti;
7. izrada akcijskog istraživanja kao podloge za kreiranje gradskog ili županijskog programa za mlade;
8. suradnja na izradi općinskog, gradskog ili županijskom programa za mlade;
9. razvoj modela ustanove za nezavisnu kulturu;
10. financijska potpora županije pri organizaciji manifestacija i sudjelovanja u interesu županije;
11. savjetodavna pomoć lokalne i regionalne vlasti u prijavljivanju udruga mladih na međunarodne natječaje;
12. organiziranje volontiranja mladih u ustanovama zdravstvene i socijalne skrbi;
13. publiciranje brošura i vodiča za promicanje pozitivnih politikâ prema mladima;
14. osnivanje odjela za mlade pri općinama, gradovima i županijama;
15. osnivanje savjeta za mlade pri općinama, gradovima i županijama.

5.7. Dosezi primjene europske legislative o mladima

U drugom poglavlju ovog rada naveden je problem neinformiranosti mladih o politikama za mlade, a možemo reći da su mladi naročito neinformirani o europskim strategijama za mlade jer je većina na pitanje o dopunjavanju programa europskih strategija kroz vlastiti rad odgovorila da njihov rad u ograničenoj mjeri dopunjuje ove politike. U slučaju pozitivnog vrednovanja dopunjavanja europskih strategija kroz vlastiti rad uglavnom je bilo riječ o informiranju mladih o sadržaju tih politikâ, te o sudjelovanju u radu Europskog foruma mladih.

Informiranost o europskim strategijama za mlade i primjenu ključnih dokumenta analizirali smo putem tablica 7. i 8. u kojima donosimo podatke o dvije razine primjene – uopćenu, te nešto detaljniju s popisom ključnih dokumenata u europskoj politici za mlade.

Tablica 7: Primjena smjernica propisanih europskim politikama za mlade od strane udruga i vlasti (f)

Primjenjujete li u radu Vaše udruge smjernice propisane europskim politikama za mlade?		Primjenjuje li Vaša institucija vlasti smjernice propisane europskim politikama za mlade?	
a) ne	-	a) ne	4
b) nisam siguran/na	6	b) nisam siguran/na	12
c) da	24	c) da	16

Tablica 8: dokumenti europskih politikâ prema mladima koje udruge i vlast primjenjuju u svom radu (f)

Koje od sljedećih dokumenata europskih politikâ prema mladima Vaša udruga primjenjuje u svom radu?		Koje od sljedećih dokumenata europskih politikâ prema mladima Vaša institucija vlasti primjenjuje u svom radu?	
a) Bijela knjiga za mlade	6	a) Bijela knjiga za mlade	4
b) Okvir za europsku politiku u području mladih	4	b) Okvir za europsku politiku u području mladih	3
c) Europski pakt za mlade	5	c) Europski pakt za mlade	1
d) EU strategija za mlade 2010.-2018.	5	d) EU strategija za mlade 2010.-2018.	9
e) Nisam siguran/na	9	e) Nisam siguran/na	17
f) Nešto drugo, što?	1	f) Nešto drugo, što?	4

Podaci iz gore predstavljenih tablica upućuju na zanimljivu situaciju – iako je tri četvrtine predstavnika udruga mladih i točno polovica predstavnika vlasti izjavilo da u svom radu koriste smjernice europskih politikâ prema mladima, iz tablice 8. se vidi da velik dio njih ne zna koji su to točno dokumenti, i to veći broj predstavnika vlasti (preko polovice) nego predstavnika udruga. Kod udruga koje koriste europske dokumente podjednako su zastupljene sve ponuđene opcije, dok je najveći dio predstavnika vlasti odgovorio da koristi *EU strategiju za mlade 2010.-2018.*

Ispitanici iz uzorka vlasti koji su odabrali opciju da u radu koriste i nešto drugo dali su sljedeće odgovore:

«*Europska povelja o informiranju mladih*».

«U radu s udruženjima mladih ne primjenjuju se striktno odrednice navedenih dokumenata. Kroz zajedničku inicijativu i realizaciju te aktivno uključivanje mladih u predavanja i rasprave na teme koje se tiču njihova položaja i prava te mogućnosti sudjelovanja u različitim projektima za mlade putem drugih institucija nastojimo omogućiti mladima da se uključe u proces informiranja o položaju pravima i mogućnostima za mlade u EU».

«Europska povelja o sudjelovanju mladih u životu općina i regija».

Nastavak analize o utjecaju europskih strategija na hrvatsku politiku prema mladima odnosio se na procjenu učinaka primjene smjernica propisanih europskim politikama od strane predstavnika udruga mladih. U slučaju udruga koje primjenjuju europske strategije za mlade u svom radu najveći dio njih dao je pozitivnu ocjenu zapaženih promjena. Dvije ključne promjene koje su tom prilikom navedene odnosile su se na uključenje u europsku mrežu info centara za mlade, te na sudjelovanje u izradi programa za mlade i *Zakona o savjetima mladih*.

Još jedno pitanje koje smo koristili u analizi europske dimenzije strukturiranog dijaloga odnosilo se na teme za koje predstavnici udruga mladih smatraju da bi bolje informiranje o njima bilo korisno za mlade (Tablica 9).

Tablica 9: Teme iz domene europske unije o kojima bi predstavnici udruga mladih željeli dobiti više informacija (f)

1. Politika prema mladima	16
2. Ustanove EU	-
3. Obrazovna politika	13
4. Euro	-
5. Gospodarstvo EU općenito	9
6. Regionalna politika	10
7. Europsko državljanstvo/građanstvo	-
8. Socijalna politika	15
9. Zajednička vanjska i sigurnosna politika	-
10. Kulturna politika	7
11. Proširenje EU	-
12. Jedinstveno europsko tržište	-
13. Zaštita potrošača	-
14. EMU (Europska monetarna unija)	-
15. Okoliš	2
16. Poljoprivreda	-
17. Međunarodni odnosi EU	-
18. Europski proračun	-

Od ponuđenih odgovora dva su se naročito istaknula – politike prema mladima, europsko državljanstvo/građanstvo, iza kojih slijede obrazovne politike. Mladi su u ovom slučaju u nešto manjoj mjeri zainteresirani za općenite informacije o gospodarstvu EU, te za kulturne politike, dok su svega dvije udruge zainteresirane za informacije o poljoprivredi. Od ponuđenih odgovora 11 njih nije privuklo interes niti jednog predstavnika udruga te bi bilo zanimljivo istražiti je li razlog tome njihova dovoljna informiranost o tim područjima ili potpuni nedostatak interesa. Za usporedbu,

istraživanje na uzorku mladih iz 2004.²⁴ pokazalo je da je tada opća populacija mladih bila najviše zainteresirana za područja politike prema mladima, obrazovne politike, gospodarstva EU i socijalne politike, znači vrlo slično kao i u istraživanju na uzorku udruga mladih. No, tada nije bilo niti jednog područja koje nije privuklo interes mladih, kao što je u našem slučaju, što upućuje na znatnu homogenost mladih iz uzorka udruga, odnosno, na njihove vrlo slične prioritete.

5.8. Stav o pridruživanju Hrvatske EU

Dosadašnji su rezultati istraživanja, u skladu s pretpostavkama o potrebi bolje informiranosti predstavnika udruga mladih i vlasti o europskoj dimenziji politike, te njenom utjecaju na hrvatsko društvo, pokazali da je potrebno ispitati i pozadinu stavova o toj dimenziji politike. Stoga smo predstavnike udruga mladih upitali zašto i u kojoj mjeri je važno pridruživanje Hrvatske EU, a rezultate donosimo u tablici 10.

Tablica 10: odgovori predstavnika udruga na pitanje zašto i koliko je poželjno priključivanje Hrvatske EU (f)

Uključivanje Hrvatske u EU je poželjno jer omogućuje:	Potpuno se slažem	Uglavnom se slažem	Uglavnom se ne slažem	Uopće se ne slažem
1. Kvalitetniji i brži gospodarski razvoj	8	5	13	4
2. Bržu demokratizaciju društva	16	11	3	-
3. Viši životni standard ljudi	12	-	12	6
4. Bolju zaštitu ljudskih i manjinskih prava	21	5	3	1
5. Bolje upoznavanje kultura i religija drugih naroda	17	8	4	1
6. Bolje mogućnosti zapošljavanja	19	6	-	5
7. Bolje i kvalitetnije obrazovanje	6	18	-	6
8. Bolju vojnu zaštitu Hrvatske	12	6	-	12
9. Veće mogućnosti za putovanja i sklapanja prijateljstva	20	6	1	3
10. Nešto drugo, što?	-	-	-	-

Najveći se dio mladih odlučio dati veliki značaj pristupanju Hrvatske EU u poboljšanoj zaštiti ljudskih i manjinskih prava, većoj mogućnosti za putovanja i sklapanja prijateljstva, boljim mogućnostima zapošljavanja, boljem upoznavanju religija i kultura drugih naroda i bržoj demokratizaciji društva. Na drugoj je strani, kao područje za koje mladi ne vjeruju da će se poboljšati, bolje vojna zaštita Hrvatske. Usporedbom podataka iz već spominjane analize Instituta za društvena istraživanja iz 2004. dolazimo do zaključka da je opća populacija mladih i populacija mladih aktivnih u udrugama sukladna u odgovorima, uz iznimku boljeg i kvalitetnijeg obrazovanja kojem mladi iz opće populacije pridaju vrlo visoki značaj.

²⁴ Istraživanje *Mladi i europski integracijski procesi* provedeno je 2004. u Institutu za društvena istraživanja u Zagrebu na reprezentativnom uzorku od 2.000 mladih.

Sljedeća dimenzija stavova pripadnika udrugama mladih o pristupanju EU odnosi se na percepciju okolnosti koje otežavaju hrvatsko pristupanje EU, pri čemu se kao najviše otežavajući faktori ističe nesposobnost vlasti da se prilagodi zahtjevima i standardima EU, nedovoljno poštivanje ljudskih i manjinskih prava u RH, te nezadovoljstvo EU suradnjom RH s Haškim sudom, što je opet rezultat vrlo sličan onome na općoj populaciji mladih iz 2004.

Tablica 11: procjena predstavnika udruga o tome koliko pojedine okolnosti otežavaju hrvatsko pristupanje EU (f)

	Vrlo otežava	Uglavnom otežava	Uglavnom ne otežava	Uopće ne otežava
1. Nedovoljna gospodarska razvijenost Hrvatske	13	12	5	-
2. Nedovoljno demokratiziran društveni politički sustav u Hrvatskoj	12	14	4	-
3. Prestrogi kriteriji koje Europska unija postavlja budućim članicama	6	6	12	6
4. Nepravredno nametnuti uvjeti Hrvatskoj za uključivanje u EU	6	6	12	6
5. Nedovoljno poštivanje ljudskih i manjinskih prava u Hrvatskoj	22	7	1	-
6. Interes nekih vladajućih grupa u zemlji da se Hrvatska ne uključi u EU	9	-	11	10
7. Nesposobnost vlasti da se prilagodi zahtjevima i standardima EU	23	5	1	1
8. Nezadovoljstvo EU suradnjom Hrvatske s Haškim sudom	21	1	8	-
9. Nešto drugo, što?	-	-	-	-

Jedna od pretpostavki s kojom smo krenuli u ovo istraživanje odnosi se na percepciju mladih aktivnih na civilnoj sceni kao onih koji više od pripadnika neaktivnih mladih imaju jasno viđenje mjera koje bi potaknule mlade na veću aktivnost u društvu. Rezultati iz tablice 12 pokazuju da mladi iz udruga praktički unisono odbijaju mogućnost poboljšanja razine aktivnosti mladih putem samostalnih političkih stranaka mladih, za čim slijedi odbijanje pomladaka unutar postojećih političkih stranaka, smanjenje dobi potrebne za glasanje na izborima i individualna uključenost u političke stranke kao kanala društvene afirmacije mladih. Time se mladi pripadnici udruga mogu svrstati u «nepolitički» orijentirane građane koji ostvarenje svojih ciljeva traže izvan kanala službene politike. Tomu u prilog ide i njihovo većinsko slaganje da bi uključenost u interesne skupine i udruge mladih pomoglo u aktiviranju mladih, kao i da su potrebne posebne kampanje informiranja mladih i obraćenje mladima u cilju dobivanja njihova mišljenja prije donošenja odluka o mladima, uvođenje posebnih programa obrazovanja za demokraciju, te osnivanje klubova mladih i poticanje volonterstva među mladima.

Tablica 12: procjena predstavnika udruga mladih o mjerama koje bi najviše potaknule aktivnost sudjelovanje mladih u društvu i ostvarivanje njihovih posebnih interesa (f)

	Ne	Da
1. Samostalne političke stranke mladih	29	1
2. Pomladci unutar postojećim političkih stranaka (stranačke mladeži)	24	6
3. Individualna uključenost u postojeće političke stranke	18	12
4. Individualna uključenost u nevladine udruge	11	19
5. Uključenost u različite interesne udruge mladih	10	20
6. Zakonsko uvođenje obvezne zastupljenosti (tzv. kvote) mladih u tijelima vlasti na svim razinama	3	27
7. Nikakvo političko organiziranje mladih nema smisla	12	18
8. Smanjenje dobi potrebne za glasovanje na izborima	21	9
9. Uvođenje posebne kampanje informiranja za mlade	2	28
10. Uvođenje obaveznih obrazovnih programa o građanskim pravima i demokraciji	11	19
11. Obraćanje mladima i uzimanje u obzir njihovog mišljenja prije donošenja odluka	5	25
12. Osnivanje klubova za mlade	12	18
13. Poticanje dobrovoljnog rada (volonterstva)	13	17
14. Nešto drugo, što	29	1

Također valja primijetiti da je čak 18 predstavnika udruga mladih izjavilo da «nikakvo političko organiziranje mladih nema smisla», no, s druge je strane njih čak 27 izjavilo da je potrebno uvođenje obvezne zastupljenosti mladih u tijelima vlasti na svim razinama. Od ovih se rezultata ponešto razlikuju oni dobiveni na općoj populaciji mladih, jer oni, iako najviše vrednuju upravo angažman mladih kroz civilno društvo na visoko mjesto također stavljaju uključenost mladih u formalne oblike politike, te preko polovica njih smatra da bi samostalne političke stranke mladih znatno doprinijele poticanju sudjelovanja mladih u društvu.

5.9. Poimanje strukturiranog dijaloga s mladima

Već prilikom nacрта ovog istraživanja bili smo svjesni da informiranost predstavnika udruga i vlasti u Hrvatskoj o definiciji, elementima i načinu provođenja strukturiranog dijaloga nije na visokoj razini. Naša se pretpostavka pokazala ispravnom jer najveći dio predstavnika udruga mladih nije ni na koji način opisao svoje viđenje strukturiranog dijaloga s mladima. Slično je bilo i s predstavnicima ministarstava, dok su ispitanici iz Sabora bili nešto bolje informirani. Najbolju su informiranost o strukturiranom dijalogu pokazali predstavnici županija, što je razumljivo jer oni dolaze iz redova članova županijskih skupština i odjela za mlade osnovanih pri županijskim uredima. Najbolji ćemo uvid u percepciju strukturiranog dijaloga dobiti ukoliko prikazemo najzastupljenije ili najinteresantnije odgovore ispitanika. Odgovore donosimo redom, počevši od predstavnika udruga, od kojih smo izdvojili tri odgovora: «Strukturirani bi dijalog trebao uključivati razumijevanje i razmjenu ideja na ravnopravan način i u neutralnom prostoru».

«Trebao bi biti uključujući i obvezujući za jedinice lokalne uprave i samouprave na području RH te za referentne udruge mladih i za mlade s istog područja. Trebao bi uključiti dobro informiranje i period za edukaciju i savjetovanje».

«Strukturirani dijalog trebao bi biti participativan, inkluzivan i strukturirani mehanizam koji omogućuje stalni proces konzultacija između mladih, organizacija mladih, donositelja odluka i stručnjaka na polju mladih. U tom procesu sve strane trebaju zajednički postavljati prioritete konzultacija te na temelju stvarnih potreba mladih doći do rješenja. Donositelji odluka bi trebali rezultate tog procesa uzeti kao temelj za kreiranje politika i strategija za mlade».

Odgovori predstavnika Sabora uglavnom su bili kratki te smo izdvojila dva takva odgovora:

«Strukturirani dijalog bi morao biti formaliziran (ne znači nužno i formalan), trajan i kontinuiran, dvosmjernan i argumentiran».

«Poticanje i razvijanje dijaloga između predstavnika mladih i tijela državne i regionalne samouprave. Krajnji cilj je promicanje ostvarenja potreba mladih u lokalnoj zajednici, putem razvijenog dijaloga».

Kao i predstavnici Sabora i ispitanici iz ministarstava dali su uglavnom kratke, te sukladne, odgovore te smo također izdvojili dva takva odgovora:

«Strukturirani dijalog bi trebao imati razrađene mehanizme posredovanja i dogovaranja između predstavnika mladih i kreatora/provoditelja politikâ usmjerenih na mlade».

«Istinska zainteresiranost za dijalog i učenje od mladih na svim razinama; konzultiranje mladih u svakoj mogućoj prilici te zasluženje njihovog inputa u pitanjima koja su njih relevantna».

Već je rečeno da su predstavnici županijskih skupština i odjela za mlade pri županijama dali najiscrpnije odgovore, a pošto je njihov uzorak u našem istraživanju, osim uzorak udruga, bio najmnogobrojniji, ovdje donosimo nekolicinu. Prvi ćemo navesti jedini komentar kojem se može pripisati izrazito nezadovoljstvo sa situacijom u području mladih od strane predstavnika županija:

«Mislim da ne postoji osim «na papiru» i da je neophodno na razini lokalne i regionalne uprave potrebno imenovati osobu koja će se profesionalno u okviru svojih radnih obveza baviti pitanjima mladih i politika za mlade».

Preostali su odgovori predstavnika županija išli za općenitim izražavanjem percepcije postojećeg, te poželjnog oblika strukturiranog dijaloga:

«Organizacija i uključivanje mladih u sve aktivnosti direktno ili indirektno vezane uz mlade i za mlade – donošenje akata, programa, kratkoročnih i dugoročnih planova, projekata, politika i sl. Aktiviranje i motiviranje mladih kroz razne oblike društvenih događanja posebice u manjim jedinicama lokalne samouprave, povezivanje mladih na području Županije i šire. Terensko istraživanje stanja, problematike mladih i iznalaženje zajedničkih mogućih rješenja za bolju komunikaciju i opće stanje i ulogu mladih u društvenom životu zajednice».

«Cijeli taj proces ovisi o vlasti tj. ljudima koji su na vlasti u županiji. Moje poimanje strukturiranog dijaloga je da bi trebalo postojati tijelo koje djeluje u sklopu vlasti koje je formirano od predstavnika mladih i vlasti. Za takav proces treba postojati dobra

volja jedne i druge strane, a ne smijemo zaboraviti niti financije koje su bitne kako bi sve moglo funkcionirati».

«Konzultativni dijalog između osoba odgovornih za politiku prema mladima/aktivnih u radu s mladima i predstavnika mladih u ostvarenju zajedničkog cilja – unapređenja života mladih u lokalnoj ili regionalnoj zajednici. Predstavnici mladih trebali bi biti svojevrsni konzultanti gradskih vlasti u svim pitanjima i područjima koje se tiču života mladih u ovome Gradu. Mladi bi gradskim vlastima na ovaj način mogli skrenuti pozornost na vlastite potrebe, želje, interese i probleme, a osobe odgovorne za politiku prema mladima kroz taj bi dijalog dobile priliku da razumiju i osvijeste potrebe mladih ljudi u svojoj zajednici i da ih pretoče u prijedloge konkretnih mjera/dokumenata ili primjerene oblike lokalne politike za mlade».

«Poticanje i razvijanje dijaloga između predstavnika mladih i tijela regionalne samouprave. Krajnji cilj je promicanje ostvarenja potreba mladih u lokalnoj zajednici, putem razvijenog dijaloga».

«Strukturirani dijalog s mladima trebao bi se odvijati u skladu s potrebama društva i potrebama mladih te njihovog uključivanja u aktivne procese društva. Društvo bi mladima trebalo ponuditi različite aktivnosti kroz koje bi oni stekli uvid u mnoga polja rada i života. mladi bi se trebali izboriti za aktivnije uključivanje u odlučivanje u nekim pitanjima, a i pojavljivanje u medijima».

«Putem Savjeta mladih povezati se još više sa udrugama mladih, te čuti njihovo mišljenje i ideje, te eventualne projekte koji promiču aktivno sudjelovanje mladih u društvu».

«Strukturirani dijalog bi trebao biti kamen temeljac za mlade ljude, aktivne na političkom polju. Na osnovi takvog dijaloga mladi bi trebali imati ideju za buduću suradnju u europskim okvirima».

5.10. Procjena provođenja strukturiranog dijaloga s mladima

Pod pretpostavkom da određeni oblici strukturiranog dijaloga mladima postoje u Hrvatskoj sve smo ispitanike upitali o njihovom zadovoljstvu njegovim rezultatima (tablica 13). Kao i u pitanju o zadovoljstvom suradnjom predstavnika udruga i vlasti, i zadovoljstvo strukturiranim dijalogom polučilo je dihotomni odgovor mladih te raspršeniji i pozitivniji odgovor predstavnika vlasti. Naime, točno polovica predstavnika udruga strukturirani dijalog o mladima ocjenjuje u potpunosti neuspješnim, dok je druga polovica iskazala svoju neodlučnost. No, predstavnici vlasti, iako niti jedan od njih nije iskazao potpuno zadovoljstvo (kao u slučaju suradnje), u čak 15 slučajeva ocjenjuju da je strukturirani dijalog s mladima većinom uspješan. No, isto tako dvije petine predstavnika vlasti nije se moglo odlučiti niti za jedan odgovor, troje ih dijalog smatra većinom neuspješnim, a jedan u potpunosti neuspješnim. Ukoliko pridružimo ove rezultate mišljenju o tome kakav bi strukturirani dijalog trebao biti, pri čemu su predstavnici vlasti najvećim dijelom «teret» dijaloga prebacivali na mlade, a s druge strane iskazuju zadovoljstvo njime, dok mladi ravnomjernije raspoređuju taj «teret» i znatno više iskazuju nezadovoljstvo, možemo zaključiti da je doista potrebno široko

provedeno informiranje i istinski participativan dijalog svih strana. U suprotnome strukturirani dijalog s mladima u Hrvatskoj neće imati mogućnosti zaživjeti.

Tablica 13: procjena rezultate strukturiranog dijaloga s mladima od strane predstavnika udruga i vlasti (f)

Molimo Vas da procijenite rezultate Strukturiranog dijaloga s mladima u Republici Hrvatskoj		Molimo Vas da procijenite rezultate Strukturiranog dijaloga s mladima u Republici Hrvatskoj	
a) u potpunosti neuspješni	15	a) u potpunosti neuspješni	1
b) većinom neuspješni	-	b) većinom neuspješni	3
c) neodlučan/na sam	15	c) neodlučan/na sam	13
d) većinom uspješni	-	d) većinom uspješni	15
e) u potpunosti uspješni	-	e) u potpunosti uspješni	-

Nakon pitanja o procjeni rezultata strukturiranog dijaloga s mladima u Hrvatskoj sve smo ispitanike zamolili za obrazloženje njihova stava. Pritom su gotovo svi predstavnici udruga dali negativan komentar kao nastavak svoje ocjene strukturiranog dijaloga, dok su se oni koji su se pokazali neodlučnima u ocjeni strukturiranog dijaloga najčešće suzdržali od odgovora. Neki od njihovih komentara su sljedeći:

«Zato što se ne mogu odlučiti jer znam da se neke promjene dešavaju ali smatram da je to još uvijek nedovoljno na lokalnoj razini».

«Moje mišljenje je da mladi služe starijima, naročito političarima kada treba dobiti određene bodove naročito prije izbora, a s druge strane ne rade ništa da bi im se pomoglo direktno barem u kvalitetnom obrazovanju, prvom zapošljavanju i mogućnosti napredovanja».

«Nema nekih konkretnih i opipljivih promjena. Sve je na deklarativnoj razini. Sami mladi su prepasivni, a aktivni mladi su visoko motivirani iz sebičnih i osobnih razloga pa je refleksija još veće povlačenje pasivne veće».

«Mislimo tako iz razloga što u Hrvatskoj zapravo ne postoji proces strukturiranog dijaloga – onakvog kakvog poznaje europska praksa. Postoje određene prakse suradnje i konzultacija između sektora mladih i predstavnika vlasti. Postoji i mehanizam savjeta mladih kroz koji je moguće ostvariti određenu razinu konzultacija s mladima u procesima donošenja odluka na lokalnim razinama, međutim u praksi se jako loše provodi. Naša udruga ima mogućnost sudjelovanja u nekim savjetodavnim i ekspertnim tijelima koja odlučuju o pitanjima mladih, no zapravo tamo ne vidimo dovoljnu razinu su-odlučivanja između mladih i donositelja odluka, niti pravu predanost i volju za konkretnim djelovanjem».

Saborski su se zastupnici jednim dijelom suzdržali od obrazloženja svoje ocjene strukturiranog dijaloga s mladima te donosimo jedan odgovor, koji ide za tim da su potrebna znatna poboljšanja u procesu strukturiranog dijaloga:

«Zato što uglavnom ne postoji, ako postoji u većini slučajeva (po mom saznanju) je formalan, 'da se zadovolji forma', bez stvarnog sadržaja ili želje za akcijom».

Kao i saborski zastupnici, i predstavnici ministarstava većinom nisu bili voljni objasniti pozadinu svoje ocjene strukturiranog dijaloga s mladima, a kada su to učinili bilo je riječ ili o iskazivanju neinformiranosti o strukturiranom dijalogu ili o iskazivanju nezadovoljstva:

«Zbog nedovoljno informacija kojima raspoložem glede tog pitanja».

«Iz uvjerenja da se za probleme i teme koji se odnose na mlade ne alociraju dovoljna sredstva iz proračuna; isto tako, bazično je poražavajuća činjenica da ne postoji istinsko razumijevanje državnih institucija za važnost dimenzije suradnje s mladima, koja je zapravo najveći zalog za bolju budućnost RH».

Odgovore predstavnika županija u ovom smo slučaju podijelili na one koje ukazuju na negativne i pozitivne značajke strukturiranog dijaloga s mladima, a ovdje ih donosimo počevši od onih koji izražavaju zadovoljstvo:

«Uz organiziraniju komunikaciju s mladima zasigurno na opće zadovoljstvo svih strana vjerujem da bi se iznašla kvalitetna rješenja za veći dio problematike mladih koja je rješiva na području Republike Hrvatske».

U posljednje vrijeme institucije državne, regionalne i lokalne puno više surađuju s udrugama, odnosno mladima uopće. Razlog tome je osnivanje savjeta mladih po županijama, te gradovima i općinama, čiji članovi proizlaze upravo iz različitih udruga mladih».

«Svako predstavničko tijelo ima u svom sastavu mlade ljude i svima je u interesu izaći u susret interesima mladih».

Nasuprot izraženom zadovoljstvu, dio predstavnika županija dao je kritičke ocjene, najčešće izražavajući nepostojanje strukturiranog dijaloga na lokalnoj i regionalnoj razini:

«U Republici Hrvatskoj i u našoj županiji strukturirani dijalog između mladih i institucija vlasti ne postoji na niti jednoj razini».

«Suradnja se provodi isključivo sa Savjetom mladih, odnosno to je naša zakonska obveza i u tom smislu ne mogu dati kompletnu ocjenu strukturiranog dijaloga».

«Nisam dovoljno upoznata s rezultatima i primjenom strukturiranog dijaloga na nacionalnom nivou iz više razloga. Grad u području rada s mladima nema osobito aktivnu suradnju s drugim jedinicama lokalne i regionalne samouprave pa iz tog razloga nema niti mogućnost uvida u njihova iskustva i primjenu strukturiranog dijaloga u njihovu radu. Također, rad i briga za mlade u većem broju gradova i županijama predstavlja samo jedan, najčešće manji dio programskih djelatnosti jednog odjela/ sektora / uprave koja u svojoj nadležnosti ima i brojne druge poslove pa se rad i briga za mlade, kao i rezultati istih, ne mogu objektivno mjeriti ili procijeniti»«.

Strukturirani dijalog u Republici Hrvatskoj nije jednako razvijen i zastupljen u svim područjima, valjalo bi anulirati veće razlike u razvijenosti tog dijaloga u razvijenim i manje razvijenim područjima Republike Hrvatske; u nedovoljno razvijenim dijelovima valjalo bi pojačati stupanj suradnje s mladima, ali i pokušati utjecati na njihovu veću zainteresiranost za aktivnijim društvenim angažmanom».

«Mislim da je to tek početak i nisam u potpunosti sigurna koji su do sada rezultati, a sagledavajući našu županiju mnogo toga ostaje samo na papiru, tj. napisano u Nacionalnom programu».

5.11. Očekivanja od procesa strukturiranog dijaloga s mladima

Očekivanja dionika strukturiranog dijaloga s mladima u Hrvatskoj od sâmog procesa sljedeća je dimenzija koja nas je zanimala u istraživanju. Možemo zapaziti da se njihova očekivanja velikim dijelom podudaraju s njihovim stavom o dosadašnjim rezultatima dijaloga s mladima te s njihovom definicijom strukturiranog dijaloga. Stoga su se ispitanici po distribuciji odgovora podijelili na način da su predstavnici udruga kritički orijentirani u svojim očekivanjima od strukturiranog dijaloga, dok su predstavnici vlasti više optimistični i pridaju strukturiranom dijalogu u budućnosti više ocjene nego što to čine predstavnici udruga mladih.

Između odgovora mladih izabrali smo tri ilustrativna – jedan kojem možemo pripisati želju suzbijanja uspjeha «podobnih», drugi koji je oslikan optimizmom, te treći koji je vrlo široko ocrtao pogled predstavnika udruga mladih prema budućem procesu strukturiranog dijaloga.

«Širenje suradnje i otvaranje vrata i pružanje prilike mladim potencijalima, a ne karijeristima».

«Očekujem da će Hrvatska biti u stanju uključiti se u strukturirani dijalog na europskoj razini kada dođe vrijeme za isto. Do tada se treba dobro pripremati».

«Kad se Hrvatska priključi EU imat će obvezu uči u proces strukturiranog dijaloga koji se trenutno provodi na razini Europske komisije i zemalja članica. Očekujemo da Hrvatska bude spremna za ulazak u taj proces, što podrazumijeva educirane predstavnike vlasti na nacionalnoj i lokalnoj razini, postojanje prave spremnosti da se uključi mlade u proces i da mladi zapravo imaju 'glavnu ulogu', dobru koordinaciju i povezanost između različitih razina konzultacija (lokalna, nacionalna, europska) te političku volju da ishodi procesa budu temelj za buduće prioritete u strategijama i programima za mlade. Očekujemo da Republika Hrvatska, neovisno o europskoj razini i procesu strukturiranog dijaloga koji se odvija u EU, uvede mehanizme pomoću kojih će se mladi moći intenzivnije uključiti u procese donošenja odluka o stvarima koje se tiču njih samih».

Ispitanici iz redova saborskih zastupnika i zaposlenika ministarstava iz djelokruga mladih većinom su davali vrlo uopćene izjave o očekivanju od strukturiranog dijaloga, te od svake od ovih skupina donosimo po dvije izjave, počevši od onih saborskih zastupnika.

«Postojanje prostora argumentirane rasprave te unaprjeđenje nacionalne i sektorskih politika a mlade temeljem neposrednih uvida u stvarnosti u kojima mladi žive».

«Jačanje dijaloga između mladih i predstavnika samouprave, kako bi se mladi što aktivnije uključili u rad lokalne zajednice, a i šire».

«Jače povezivanje politika usmjerenih na mlade s potrebama mladih».

«Podizanje svijesti među mladom populacijom da su i oni pozvani da aktivno sudjeluju u donošenju politika koji na njihov život imaju izravnog utjecaja; podizanje svijesti o mogućnosti javnog djelovanja i mijenjanja stanja u društvu nabolje».

U analizi očekivanja predstavnika županija od strukturiranog dijaloga zamijećen je zanimljiv trend – od 21 predstavnika županija samo je jedan dao šire očekivanje od strukturiranog dijaloga u smislu većeg angažmana Hrvatske (politike).

Svi su ostali redom naveli očekivanja od mladih i to prvenstveno veći angažman. Kao ilustraciju navodimo prvospomenuti komentar te još šest koji su na vrlo sličan način ocrnali stavljanje naglaska na angažman mladih, bez spominjanja angažmana nacionalne, regionalne i lokalne uprave u osiguravanju uvjeta za uspješno provođenje strukturiranog dijaloga s mladima.

«Obzirom da će RH uskoro postati punopravna članica EU za očekivati je kako će, obzirom da je strukturirani dijalog ključan dio EU strategije, preuzeti obveze provođenja istoga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini».

«Aktivno uključivanje mladih s kvalitetnim prijedlozima rješenja za interesna područja, mogućnost edukacija s financijskom potporom izvan granica Hrvatske s obvezom organiziranog i obveznog prijenosa prikupljenog znanja i razmjene iskustava s mladima drugih država a u interesu mladih naše države».

«Poticanje mladih na aktivno sudjelovanje u društvu».

«Poticanje suradnje mladih s lokalnom vlasti pri oblikovanju lokalne politike za mlade, lakše identificiranje potreba i interesa mladih ljudi kao i načina njihovog oživotvorenja u praksi».

«Jačanje dijaloga između mladih i predstavnika samouprave, kako bi se mladi što aktivnije uključili u rad lokalne zajednice, a i šire».

«Očekujemo aktivniji angažman mladih, a samim time i više zajedničkih aktivnosti u svim društvenim segmentima za koje su mladi vezani i zainteresirani».

«Veće uključivanje mladih u politiku, zapošljavanje mladih, promjena prema vrijednostima u društvu, ostanak obrazovanih mladih u RH».

5.12. Sudjelovanje predstavnika udruga i regionalne vlasti u radionicama Agencije za mobilnost i programe Europske unije

Agencija za mobilnost i programe EU u sklopu promocije i informiranja o strukturiranom dijalogu u ožujku 2011. godine provela je dvodnevni trening na temu strukturiranog dijaloga. Drugi će se krug treninga održati u listopadu 2011. Prema opisu navedenom na stranicama Agencije²⁵ Program je namijenjen parovima, koji se sastoje od:

- mlade osobe (15-30 godina), koja je aktivna u svojoj zajednici kroz udruhu, savjet ili vijeće mladih;
- osobe koja je zaposlena u općini, gradu ili županiji na poslovima koji uključuju razvoj i provođenje politikâ za mlade na lokalnoj ili regionalnoj razini.

Ciljevi programa osposobljavanja su sljedeći:

- poticanje strukturiranog dijaloga u Republici Hrvatskoj na lokalnoj i regionalnoj razini;
- razvijanje politikâ za mlade na lokalnoj i regionalnoj razini u skladu s europskim strategijama za mlade;
- uključivanje tijela lokalne i regionalne samouprave u program *Mladi na djelu*, posebice kroz podakcije 1.3. i 5.1.

²⁵ <http://www.mobilnost.hr>

- omogućiti razumijevanje osnova i koncepata Strukturiranog dijaloga i europskih strategija za mlade;
- razumjeti osnove i koncepte aktivnog sudjelovanja mladih na lokalnoj ili regionalnoj razini te raspraviti značaj sudjelovanja mladih u našim lokalnim zajednicama;
- promovirati i potaknuti suradnju između mladih osoba aktivnih u svojoj zajednici kroz udrugu, savjet ili vijeće mladih i osoba zaposlenih u općini, gradu ili županiji na poslovima koji uključuju razvoj i provođenje politikâ za mlade na lokalnoj ili regionalnoj razini;
- upoznati se s osnovnim metodama analiziranja situacije u lokalnim zajednicama po pitanju razvoja i provođenja politikâ za mlade te aktivnog sudjelovanja mladih;
- razviti povezanost i odnos programa *Mladi na djelu* i strukturiranog dijaloga i aktivnog sudjelovanja mladih;
- predstaviti podakcije 1.3 i 5.1 programa Mladi na djelu te osnove projektnih prijava za iste;
- izraditi akcijski plan koraka koje će se sudionici obvezati ispuniti do sljedećeg.

Ovako cjeloviti i detaljan plan treninga u okviru rada Agencije, te činjenica da je prvi krug seminara održan prije početka ovog istraživanja upućuje na moguću bolju informiranost ispitanika ovog istraživanja nego što pokazuju rezultati. No, ako pogledamo podatke iz tablice 14. o sudjelovanju predstavnika udruga i županija u ovom programu osposobljavanja, vidimo da dobar dio predstavnika udruga i vlasti iz našeg uzorka nije sudjelovao u prvom krugu obuke.

Tablica 14: sudjelovanje predstavnika udruga i županija u Programu osposobljavanja za mlade i osobe odgovorne za politike prema mladima u organizaciji Agencije za mobilnost i programe Europske unije (f)

Predstavnici udruga		Predstavnici županija	
a) ne	19	a) ne	4
b) nisam siguran/na	6	b) nisam siguran/na	9
c) da	5	c) da	8

Budući da iz odgovora proizlazi da najveći dio predstavnika udruga i županija iz uzorka nije sudjelovao u ovom programu osposobljavanja za očekivati je da će biti razrađena strategija planske, cjelovite i učinkovite diseminacije informacija o strukturiranom dijalogu. Tek će uz ostvarenje tog uvjeta istinski strukturirani dijalog u Hrvatskoj moći započeti.

6. Zaključak

Strukturirani je dijalog²⁶ kao politička agenda proizašao iz inicijative Europske komisije koja je smjerala na odgovor zaključcima nekoliko izvještaja o suradnji s civilnim društvom, nacionalnim vlastima i Europskim parlamentom. Dva glavna cilja strukturiranog dijaloga mogu se opisati na sljedeći način:

1. Postizanje višestranog razumijevanja, te izgradnja konsenzusa oko glavnih izazova u području suradnje organizacija civilnog društva i nacionalne te lokalne vlasti.
2. Iznalaženje načina unaprijeđenja učinkovitosti suradnje organizacija civilnog društva i nacionalne te lokalnih vlasti, s ciljem osnaživanja partnerskog odnosa i veće ostvarenosti strateških ciljeva.

Strukturirani dijalog s mladima prvi se put spominje 2005. u odluci Vijeća ministara mladih, pozivanjem država članica i Europske komisije na razvoj strukturiranog dijaloga s mladima i njihovim organizacijama, te istraživačima i donositeljima odluka u području politikâ za mlade. Slijedom toga strukturirani je dijalog s mladima postao integralnim dijelom europskih strategija za mlade, služeći kao forum za kontinuirano zajedničko promišljanje prioriteta, njihovu implementaciju, kao i europsku suradnju u području mladih. Dionici strukturiranog dijaloga s mladima su: I) Europska komisija; II) države članice koje u povjerenstva imenuju predstavnika ministarstava nadležnih za mlade, nacionalnih vijeća mladih (u Republici Hrvatskoj – MMH), lokalnih i regionalnih vijeća mladih (u RH – savjeti mladih), organizacija mladih, osoba aktivnih u radu s mladima, mladih iz različitih skupina te istraživača mladih; III) Europski forum mladih igra ulogu krovne organizacije mladih u Europi, IV) Nacionalna vijeća mladih implementiraju strukturirani dijalog među udrugama mladih, organizirajući lokalne, regionalne i nacionalne debate u državama članicama; V) nacionalne agencije koje igraju potpurnu ulogu u procesu strukturiranog dijaloga.

U Republici Hrvatskoj su *Nacionalni program za mlade od 2009. do 2013. godine* i *Zakono o savjetima mladih* dva okvira putem kojih se reguliraju opći uvjeti za uređenje i poboljšanje kvalitete života i sudjelovanja mladih u društvu. No, prema *Izvješću o provođenju Nacionalnog programa za mlade 2009.-2013.* (2009: 39) provedba trećine mjera još nije započela (za očekivati je da će, do kraja 2013.g., što je rok za ispunjenje mjera, situacija biti znatno drugačija). Drugi spomenuti okvir (*Zakon o savjetima mladih*) po ocjeni krovne nacionalne asocijacije 61 udruge RH - Mreži mlade Hrvatske, te I. Korpića koji je posebno u svrhu revidiranja *Zakona o savjetima mladih* izradio analizu na tu temu, ovaj zakon još nije polučio očekivane rezultate. U uvodu ovog rada detaljnije su navedene primjedbe na sadržaj i provedbu *Zakona*, a ovdje ćemo samo ponoviti da u velikom dijelu jedinica lokalne i dijelu regionalne (područne) samouprave savjeti mladih nisu oformljeni, a ondje gdje jesu dijelom pramašuju svoju svrhu, posebice zbog niskih tehničkih i ljudskih kapaciteta

²⁶ http://ec.europa.eu/europeaid/who/partners/civil-society/structured-dialogue_en.htm

regionalne i lokalne samouprave te nezainteresiranosti mladih za aktivno uključivanje u rad savjeta.

Uspostavljanje učinkovite suradnje s mladima – kako kroz suradnju s Mrežom mladih Hrvatske, tako i kroz suradnju s članovima lokalnih i regionalnih (područnih) savjeta mladih, te predstavnika lokalne, regionalne i nacionalne vlasti osnovni je preduvjet za provođenje strukturiranog dijaloga s mladima. Kako bismo, nakon početne analize hrvatske i europske regulative u području politikâ mladih, analizirali obuhvat i kvalitetu dijaloga s mladima u Hrvatskoj, kreirali smo dva komplementarna upitnika – za predstavnike udruge mladih, te predstavnike zakonodavne i izvršne vlasti (saborske zastupnike, zaposlenike u ministarstvima koja u svojem djelokrugu imaju područje mladih, te predstavnike regionalne samouprave).

Analiza područja i oblika suradnje udruga s predstavnicima vlasti u Hrvatskoj započela je postavljanjem otvorenog pitanja na tu temu predstavnicima obje skupine, pri čemu su se iskristalizirali odgovori koji najčešće pokrivaju suradnju mladih i vlasti u financiranju aktivnosti udruga, konzultacija pri oblikovanju novih dokumenata i zakona relevantnih za mlade, te sudjelovanja u prigodnim aktivnostima (poput kulturnih, sportskih i sl.).

U istraživanju nam je bilo važno saznati i od koga najčešće dolazi inicijativa za suradnju, a odgovori indiciraju da ispitanici iz oba uzorka smatraju da komunikaciju podjednako iniciraju obje strane, iako si mladi češće od pripadnika vlasti pripisuju preuzimanje inicijative. Što se prihvaćanja prijedloga kojima su započeli komunikaciju tiče, predstavnici udruga mladih u znatno većoj mjeri govore o negativnom prijemu svojih prijedloga kod predstavnika vlasti.

Instance komuniciranja mladih s predstavnicima vlasti, te zadovoljstvo eventualno ostvarenom suradnjom sljedeća su cjelina koju smo analizirali. Podaci pokazuju da mladi u najvećem broju nikada nisu imali suradnju s predstavnicima Sabora, te s ministrima i gradonačelnicima/načelnicima općina. Skoro sve udruge iz uzorka su imale kontakt s predstavnicima ministarstava zaduženih za mlade, sa županima i dožupanima, a u nešto manjoj mjeri i s članovima županijskog poglavarstva. No, u većini su slučajeva mladi ocijenili da su njihove potrebe tek malo ili djelomično ostvarene kroz suradnju s predstavnicima vlasti, a najviše su razloga za zadovoljstvo imali zbog suradnje s članovima gradskog ili općinskog poglavarstva, članovima županijskog poglavarstva, te nešto manje sa županom i dožupanom.

Poglavlja *Nacionalnog programa za mlade od 2009. do 2013. godine* poslužila su kao instrument za ocjenu koliko i u kojim područjima su ostvarene potrebe mladih. Pritom se suradnja pokazala najuspješnijom u obrazovanju i informatizaciji, dok su zapošljavanje i poduzetništvo te socijalna politika najkritičnija područja po ocjenama mladih. Predstavnike vlasti nismo pitali za mišljenje o ostvarenosti ciljeva u pojedinim područjima *Programa*, jer nisu svi upoznati niti imaju u svojoj domeni sva područja *Programa*, već smo ih upitali o percepciji promjena u radu do koje je došlo kroz suradnju s mladima. Više od polovice predstavnika vlasti smatra da je došlo do poboljšanja u primjeni politikâ za mlade, a trećina ih smatra da nije došlo ni do kakvih promjena.

Općenito zadovoljstvo suradnjom također je bilo tema istraživanja, pri čemu su predstavnici udruga i vlasti smješteni suprotno na skali zadovoljstva – 23 od 30

predstavnik udruga iskazala su nezadovoljstvo, a 23 od 32 predstavnika vlasti zadovoljstvo suradnjom. No, iako su mladi iskazali većinsko nezadovoljstvo suradnjom s vlasti, odgovori na pitanje o primjerima dobre prakse dobiveni su i od predstavnika vlasti i od predstavnika udruga. Pritom su primjeri dobre prakse varirali od uspjeha pri promjeni legislativnog okvira, do uspostavljanja savjeta za mlade, edukacije mladih o njihovim pravima, financiranja projekata mladih, otvaranja klubova za mlade, organiziranja volontiranja mladih, do kulturnih i sportskih manifestacija.

Republika Hrvatska je početkom pregovora za pristupanje EU počela prihvaćati obvezu primjene europskih strategija za mlade, a pritisak za pozitivnu primjenu tih politikâ bit će snažniji što se više približavamo ulasku u EU. Stoga smo ispitali koliko i koje od ključnih europskih strategija za mlade primjenjuju udruge i vlast u Hrvatskoj. Tri četvrtine predstavnika udruga i točno polovica predstavnika vlasti dalo je odgovor o primjeni europskih strategija za mlade, no velik dio njih (više predstavnika vlasti nego predstavnika udruga) ne zna koje dokumente njihova udruga ili institucija primjenjuje. Od ispitanika koji su naveli naziv dokumenta u primjeni, predstavnici vlasti su najvećim dijelom navodili *EU strategiju za mlade 2010.-2018.* U sljedećim smo cjelinama mladima ponudili odgovore o percipiranim promjenama na položaj mladih u slučaju primjene politike za mlade, a mladi su najvećim dijelom dali pozitivnu ocjenu zapaženih promjena. Predstavnici udruga mladih također su dali mišljenje o pozitivnim promjenama koje će uslijediti po pristupanju Hrvatske EU, i to najvećim dijelom u područjima demokratizacije i ljudskih prava. Također, mladi aktivni u udrugama pokazali su veliki otklon spram uključivanja u kanale službene politike, te smatraju da se najveće pozitivne promjene u položaju mladih mogu dogoditi putem angažmana mladih u udrugama i interesnim skupinama.

Jedna od pretpostavki ovog istraživanja odnosila se na slabu informiranost predstavnika udruga mladih i vlasti o sadržaju i načinu provođenja strukturiranog dijaloga s mladima. Pretpostavka se pokazala točnom – velik dio ispitanika iz oba uzorka nije dao objašnjenje svog viđenja strukturiranog dijaloga koje bi se podudaralo sa smjernicama o strukturiranom dijalogu. U analizi ovog dijela upitnika zapažen je interesantan trend da predstavnici vlasti u svom viđenju strukturiranog dijaloga naglasak na ulogu i odgovornost u procesu stavljaju na mlade. Odnosno, od mladih očekuju veći angažman i preuzimanje inicijativa, dok mladi većim dijelom govore o osiguravanju financijskih i tehničkih uvjeta za odvijanje strukturiranog dijaloga.

Svi su navedeni rezultati ukazali na nedostatnosti i nedosljednosti provođenja strukturiranog dijaloga s mladima u Hrvatskoj. Iako pozitivnih primjera ne nedostaje, neupitno je da je na svim razinama vlasti, kao i među udrugama mladih, potrebna bolja informiranost i veći angažman u cilju uspostavljanja istinskog i učinkovitog strukturiranog dijaloga s mladima. Stoga ćemo ovdje predstaviti preporuke u dva dijela : preporuke predstavnicima vlasti, te preporuke članovima udruga mladih.

A) Preporuke jedinicama vlasti:

1. središnjim tijelima državne uprave savjetuje se da pospješe diseminaciju informacija o donošenju, sadržaju i svrsi ključnih dokumenata iz područja hrvatskih i europskih politikâ za mlade;

2. potrebno je donošenje lokalnih, odnosno regionalnih programa za mlade i to sukladno ciljevima *Nacionalnog programa za mlade* i u suradnji s mladima;
3. potrebno je bolje ljudsko i tehničko kapacitiranje lokalnih i regionalnih ureda za mlade; trenutno dio lokalnih i regionalnih jedinica samouprave nema čak niti osobu zaduženu za pitanje mladih, a mrežne stranice postojećih ureda i savjeta za mlade često su neadekvatne;
4. upućuju se sve razine vlasti u Hrvatskoj da putem metode *co-managementa* osiguraju što aktivnije uključivanje mladih u sve faze provođenja strukturiranog dijaloga;
5. potrebno je bolje integriranje Hrvatske u recentne procese istraživanja i poboljšanja položaja mladih u Hrvatskoj i Europi. Primjerice, Republika Hrvatska nije bila u skupini zemalja koje su sudjelovale u izradi indikatora za praćenje područja mladih²⁷.

B) Preporuke mladima:

1. preporučljivo je da udruge mladih intenziviraju informiranje mladih na lokalnim, regionalnim i nacionalnoj razini, a kako bi mladi temeljem bolje informiranosti mogli uspješnije zagovarati i ostvarivati svoja prava;
2. upućuju se organizacije mladih na motiviranje mladih za uključenje u procese donošenja odluka o mladima na lokalnom, regionalnom i nacionalnom nivou;
3. potrebno je bolje informiranje mladih o ulozi savjeta za mlade te motiviranje mladih za uključenje u rad savjeta za mlade na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini;
4. potrebno je organizirati široke krugove informiranja mladih, istraživača, javnih institucija i tijela državne uprave o namjeni, sadržaju, načinu reguliranja i provođenja strukturiranog dijaloga u Hrvatskoj i Europi;
5. potrebno je široko konzultiranje mladih, i to ne samo u već dogovorenim ciklusima provođenja strukturiranog dijaloga na europskoj razini;
6. udruge mladih trebaju osigurati samoodrživost svojih udruga u smislu generacijskog prenošenja stečenih znanja o položaju i pravu mladih, te pozitivnim politikama za mlade.

Pozitivni rezultati politikâ za mlade od početka tranzicijskog razdoblja Hrvatske nepobitni su, no, s pridruživanjem Hrvatske EU već je trebala prerasti fazu u kojoj se zadovoljstvo izražava bilo kakvim napretkom. To se posebice odnosi na područje mladih jer smo svjedoci da mladi, kao najvitalniji, najfleksibilniji i najkreativniji dio populacije, stagniraju u ostvarenju svojih potencijala u odnosu na prijašnje generacije. Problem je i nepovezanost stručnjaka s različitim područja bavljanja mladima s mladima i institucijama nadležnim za ostvarenje prava i poboljšanje položaja mladih. Stoga je za pokretanje koherentnog i učinkovitog strukturiranog dijaloga za mlade nužno povezivanje tri razine ekspertize: legislativnu (razinu donošenja politikâ), razinu provođenja tih politikâ, te istraživače s područja mladih. Navedeno će zahtijevati znatne ljudske, tehničke i financijske kapacitete, no nužno je ne bi li Hrvatska

²⁷ http://ec.europa.eu/youth/pub/pdf/indicators_en.pdf

Republika u sljedeći ciklus strukturiranog dijaloga s mladima na temu sudjelovanja mladih u društvu ušla bolje pripremljena nego što je sada.

7. Prilozi

7.1. Upitnik za udruge

STRUKTURIRANI DIJALOG S MLADIMA – UPITNIK ZA UDRUGE

Strukturirani dijalog između mladih, osoba aktivnih u radu s mladima i osoba odgovornih za politiku prema mladima je proces konzultacija mladih na svim razinama u zemljama članicama Europske unije oko pitanja važnih za politiku prema mladima. Strukturirani dijalog je ključan dio europskih strategija za mlade i služi kao forum za kontinuirano zajedničko promišljanje o prioritetima, provedbi i budućnosti europske suradnje u polju mladih. Punopravnim članstvom u Europskoj uniji Republika Hrvatska će biti obvezna sudjelovati i u procesima Strukturiranog dijaloga na europskoj razini te preuzeti obveze provođenja Strukturiranog dijaloga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. U svrhu poticanja kvalitetnog odvijanja procesa Strukturiranog dijaloga te njegovih rezultata u Republici Hrvatskoj, Agencija za mobilnost i programe EU, organizira i financira istraživanje o Strukturiranom dijalogu u Republici Hrvatskoj.

Ispitivanje je anonimno. Dobiveni podaci koristit će se isključivo u znanstvene svrhe. Molimo Vas stoga da iskreno odgovorite na sva postavljena pitanja, jer samo Vaša potpuna suradnja jamči da će ovo istraživanje biti uspješno provedeno i društveno korisno.

Zahvaljujemo Vam na suradnji.

Zagreb, svibanj 2011.

Dunja Potočnik
Institut za društvena istraživanja
Amruševa 11
10000 Zagreb
Tel: +385 1 4922 299
Fax: +385 1 4922 302
Gsm: +385 98 9336 291

Broj upitnika |__|__|

PODACI O UDRUZI	DA/NE KATEGORIJA	NAKNADNO DEFINIRANE KATEGORIJE
1. Osnovni podaci o udruzi	/	/
Grad / Sjedište udruge		X
Godina osnutka udruge		X
Svrha i područje djelovanja udruge		X
Naziv tijela državne uprave u čiji djelokrug, obzirom na ciljeve osnivanja, potpada djelatnost udruge		X
Ukupan broj članova udruge		X
- građana		X
- pravnih osoba		X
Broj stalno zaposlenih u udruzi		X
Broj članova upravnog tijela		X
Je li udruga samostalna	X	
2. Djelatnost udruge	/	/
- savjetodavne aktivnosti	X	
- lobiranje/kampanje	X	
- kampanje usmjerene na podizanje svijesti javnosti	X	
- nadgledanje/monitoring	X	
- umrežavanje	X	
- akcije čišćenja/kampovi	X	
- konferencije/sastanci	X	
- obrazovanje	X	
- javne tribine	X	
- širenje informacija	X	
- izdavaštvo	X	
- istraživanje	X	
- obuka/trening	X	
3. Područje suradnje s drugim organizacijama	/	/
Članstvo u krovnim organizacijama/mrežnim organizacijama	X	
Povezanost s drugim organizacijama/institucijama	X	
Partnerstvo u projektima (postojećim ili budućim) na	X	
- lokalnoj razini	X	
- državnoj razini	X	
- međunarodnoj razini	X	
Članstvo u međunarodnoj organizaciji	X	
Naziv međunarodne organizacije		X
4. Izvori financiranja udruge	/	/
- članarine	X	
- potpore domaćih fondacija	X	
- međunarodne potpore	X	
- honorari za različite usluge	X	
- ostalo	X	

5. Molimo Vas da opišete najčešće oblike suradnje Vaše udruge s predstavnicima vlasti

6. Koji je najčešći način početka komunikacije/suradnje između Vaše udruge i članova predstavničke i izvršne vlasti?

- a) Na Vašu inicijativu
- b) Pozivom od strane predstavničke ili izvršne vlasti
- c) Podjednako s obje strane
- d) Niste sigurni
- e) Nešto drugo, što? _____

7. Ukoliko poticaj za suradnju najčešće dolazi s Vaše strane, molimo Vas da opišete na kakav prijem Vaši prijedlozi obično nailaze kod predstavnika vlasti:

8. Ukoliko postoje poteškoće u komunikaciji i suradnji između Vaše udruge i predstavnika vlasti, molimo Vas da ukratko opišete o kakvim se poteškoćama radi

9. Molimo Vas da naznačite Vašu procjenu u kojoj su mjeri u suradnji Vaše udruge i određenih predstavnika vlasti ostvarene potrebe mladih koje ste naznačili u početku suradnje

	4	3	2	1	0
	Puno	Donekle	Malo	Nimalo	Udruga nije imala takav oblik suradnje/komunikacije
1. Između Vas i zastupnika u Hrvatskom Saboru	4	3	2	1	0
2. Između Vas i nekog od ministara u Vladi	4	3	2	1	0
3. Između Vas i predstavnika ministarstava zaduženih za pitanja mladih	4	3	2	1	0
4. Između Vas i župana/dožupana	4	3	2	1	0
5. Između Vas i člana županijskog poglavarstva (osim župana)	4	3	2	1	0
6. Između Vas i gradonačelnika/načelnika općine	4	3	2	1	0
7. Između Vas i člana gradskog/općinskog poglavarstva (osim gradonačelnika/načelnika)	4	3	2	1	0
8. Specijaliziranih agencija za pitanja mladih (primjerice, Agencija za mobilnost i programe Europske unije)	4	3	2	1	0
9. Neka druga institucija/predstavnik	4	3	2	1	0

10. Ukupno gledajući, jeste li zadovoljni načinom na koji se odvija suradnja Vaše udruge i predstavnika vlasti?

- a) u potpunosti sam nezadovoljan/na
- b) većinom sam nezadovoljan/na
- c) neodlučan/na sam
- d) većinom sam zadovoljan/na
- e) u potpunosti sam zadovoljan/na

11. Molimo Vas da opišete utjecaj Vaših prethodnih suradnji s predstavnicima vlasti na sadašnje projekte i akcije koje provodite. Jesu li oni bili poticajni za sadašnje akcije (jeste li od predstavnika vlasti dobili konstruktivne prijedloge za Vaš rad), ili ocjenjujete Vašu suradnju kao besproduktivnu?

12. Molimo Vas da navedete primjere dobre prakse proizašle iz suradnje Vaše udruge i predstavnika vlasti

13. Molimo Vas da procijenite na koji način Vaša udruga dopunjuje programe nadležnih tijela državne uprave, nacionalnih politikâ i programa u Republici Hrvatskoj?

14. Molimo Vas da navedete u kojim ste područjima Nacionalnog programa za mlade do sada surađivali s predstavnicima vlasti

	1 Ne	2 Da
1. Obrazovanje i informatizacija	1	2
2. Zapošljavanje i poduzetništvo	1	2
3. Socijalna politika	1	2
4. Zdravstvena zaštita i reproduktivno zdravlje	1	2
5. Aktivno sudjelovanje mladih u društvu	1	2
6. Kultura mladih i slobodno vrijeme	1	2
7. Mobilnost, informiranje i sudjelovanje	1	2

15. Molimo Vas da procijenite na koji način Vaša udruga dopunjuje programe europskih politikâ?

16. Primjenjujete li u radu Vaše udruge smjernice propisane europskim politikâma za mlade?

- a) ne
- b) nisam siguran/na
- c) da

17. Koje od sljedećih dokumenata europskih politikâ prema mladima Vaša udruga primjenjuje u svom radu?

- a) Bijela knjiga za mlade
- b) Okvir za europsku politiku u području mladih
- c) Europski pakt za mlade
- d) EU strategija za mlade 2010.-2018.
- e) Nisam siguran/na
- f) Nešto drugo, što? _____

18. Ako u radu Vaše udruge primjenjujete smjernice propisane europskim politikama, je li njihova primjena dovela do promjena u odnosu na rad prije njihove primjene, te kako procjenjujete rezultate tih promjena

19. O kojim temama, vezanim uz Europsku uniju, biste željeli dobiti više informacija?
(Zaokružite najviše TRI odgovora)

1. Politika prema mladima
2. Ustanove EU
3. Obrazovna politika
4. Euro
5. Gospodarstvo EU općenito
6. Regionalna politika
7. Europsko državljanstvo/građanstvo
8. Socijalna politika
9. Zajednička vanjska i sigurnosna politika
10. Kulturna politika
11. Proširenje EU
12. Jedinstveno europsko tržište
13. Zaštita potrošača
14. EMU (Europska monetarna unija)
15. Okoliš
16. Poljoprivreda
17. Međunarodni odnosi EU
18. Europski proračun

20. Molimo Vas da procijenite zašto i koliko je poželjno uključivanje Hrvatske u Europsku uniju. (Zaokružite odgovarajući broj za svaku tvrdnju: 4=potpuno se slažem; 3=uglavnom se slažem; 2=uglavnom se ne slažem; 1=uopće se ne slažem)

Uključivanje Hrvatske u EU je poželjno jer omogućuje:	4	3	2	1
1. Kvalitetniji i brži gospodarski razvoj	4	3	2	1
2. Bržu demokratizaciju društva	4	3	2	1
3. Viši životni standard ljudi	4	3	2	1
4. Bolju zaštitu ljudskih i manjinskih prava	4	3	2	1
5. Bolje upoznavanje kultura i religija drugih naroda	4	3	2	1
6. Bolje mogućnosti zapošljavanja	4	3	2	1
7. Bolje i kvalitetnije obrazovanje	4	3	2	1
8. Bolju vojnu zaštitu Hrvatske	4	3	2	1
9. Veće mogućnosti za putovanja i sklapanja prijateljstva	4	3	2	1
10. Nešto drugo, što?	4	3	2	1

21. Označite koliko navedene okolnosti otežavaju uključivanje Hrvatske Europskoj uniji.
(*Zaokružite odgovarajući broj za svaku okolnost: 4=vrlo otežava; 3=uglavnom otežava; 2=uglavnom ne otežava; 1=uopće ne otežava*)

	4	3	2	1
1. Nedovoljna gospodarska razvijenost Hrvatske	4	3	2	1
2. Nedovoljno demokratiziran društveni politički sustav u Hrvatskoj	4	3	2	1
3. Prestrogi kriteriji koje Europska unija postavlja budućim članicama	4	3	2	1
4. Nepravедno nametnuti uvjeti Hrvatskoj za uključivanje u EU	4	3	2	1
5. Nedovoljno poštivanje ljudskih i manjinskih prava u Hrvatskoj	4	3	2	1
6. Interes nekih vladajućih grupa u zemlji da se Hrvatska ne uključi u EU	4	3	2	1
7. Nesposobnost vlasti da se prilagodi zahtjevima i standardima EU	4	3	2	1
8. Nezadovoljstvo EU suradnjom Hrvatske s Haškim sudom	4	3	2	1
9. Nešto drugo, što?	4	3	2	1

22. Za koje mjere mislite da bi najviše potakle aktivno sudjelovanje mladih u društvu i lakše ostvarivanje njihovih posebnih interesa?

	1 Ne	2 Da
1. Samostalne političke stranke mladih	1	2
2. Pomladci unutar postojećim političkih stranaka (stranačke mladeži)	1	2
3. Individualna uključenost u postojeće političke stranke	1	2
4. Individualna uključenost u nevladine udruge	1	2
5. Uključenost u različite interesne udruge mladih	1	2
6. Zakonsko uvođenje obvezne zastupljenosti (tzv. kvote) mladih u tijelima vlasti na svim razinama	1	2
7. Nikakvo političko organiziranje mladih nema smisla	1	2
8. Smanjenje dobi potrebne za glasovanje na izborima	1	2
9. Uvođenje posebne kampanje informiranja za mlade	1	2
10. Uvođenje obaveznih obrazovnih programa o građanskim pravima i demokraciji	1	2
11. obraćanje mladima i uzimanje u obzir njihovog mišljenja prije donošenja odluka	1	2
12. Osnivanje klubova za mlade	1	2
13. Poticanje dobrovoljnog rada (volonterstva)	1	2
14. Nešto drugo, što	1	2

23. Molimo Vas da ukratko opišete svoje poimanje Strukturiranog dijaloga s mladima (kakav bi Strukturirani dijalog trebao biti)

24. Molimo Vas da procijenite rezultate Strukturiranog dijaloga s mladima u Republici Hrvatskoj

- a) u potpunosti neuspješni
- b) većinom neuspješni
- c) neodlučan/na sam
- d) većinom uspješni
- e) u potpunosti uspješni

25. Molimo Vas da navedete zašto ste izabrali ocjenu iz pitanja 24

26. Molimo Vas da ukratko opišete svoja očekivanja od Strukturiranog dijaloga s mladima u Republici Hrvatskoj

27. Jesu li predstavnici Vaše udruge sudjelovali u Programu osposobljavanja za mlade i osobe odgovorne za politike prema mladima u organizaciji Agencije za mobilnost i programe Europske unije?

- a) ne
- b) nisam siguran/na
- c) da

Komentar predstavnika udruge na istraživanje o provođenju Strukturiranog dijaloga s mladima u Republici Hrvatskoj

7.2. Upitnik za izvršnu i zakonodavnu vlast

STRUKTURIRANI DIJALOG S MLADIMA – UPITNIK ZA IZVRŠNU I PREDSTAVNIČKU VLAST

Strukturirani dijalog između mladih, osoba aktivnih u radu s mladima i osoba odgovornih za politiku prema mladima je proces konzultacija mladih na svim razinama u zemljama članicama Europske unije oko pitanja važnih za politiku prema mladima. Strukturirani dijalog je ključan dio europskih strategija za mlade i služi kao forum za kontinuirano zajedničko promišljanje o prioritetima, provedbi i budućnosti europske suradnje u polju mladih. Punopravnim članstvom u Europskoj uniji Republika Hrvatska će biti obvezna sudjelovati i u procesima Strukturiranog dijaloga na europskoj razini te preuzeti obveze provođenja Strukturiranog dijaloga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. U svrhu poticanja kvalitetnog odvijanja procesa Strukturiranog dijaloga te njegovih rezultata u Republici Hrvatskoj, Agencija za mobilnost i programe EU, organizira i financira istraživanje o Strukturiranom dijalogu u Republici Hrvatskoj.

Ispitivanje je anonimno. Dobiveni podaci koristit će se isključivo u znanstvene svrhe. Molimo Vas stoga da iskreno odgovorite na sva postavljena pitanja, jer samo Vaša potpuna suradnja jamči da će ovo istraživanje biti uspješno provedeno i društveno korisno.

Zahvaljujemo Vam na suradnji.

Zagreb, svibanj 2011.

Dunja Potočnik
Institut za društvena istraživanja
Amruševa 11
10000 Zagreb
Tel: +385 1 4922 299
Fax: +385 1 4922 302
Gsm: +385 98 9336 291

Broj upitnika |__|__|

1. Molimo Vas da navedete u koju skupinu pripadate	
Zastupnik/ca u Hrvatskom Saboru	X
Djelatnik/ca ministarstva u Hrvatskoj Vladi	X
Predstavnik/ca regionalne vlasti	X

2. Molimo Vas da opišete najčešće oblike suradnje Vaše institucije vlasti s predstavnicima udruga mladih

3. Koji je najčešći način početka komunikacije/suradnje između Vaše institucije vlasti i predstavnika udruga mladih?

a) Na Vašu inicijativu

b) Na inicijativu udruga mladih

c) Podjednako s obje strane

d) Niste sigurni

e) Nešto drugo, što? _____

4. Ukoliko poticaj za suradnju najčešće dolazi s Vaše strane, molimo Vas da opišete na kakav prijem Vaši prijedlozi obično nailaze kod predstavnika udruga mladih:

5. Ukoliko postoje poteškoće u komunikaciji i suradnji između Vaše institucije vlasti i predstavnika udruga mladih, molimo Vas da ukratko opišete o kakvim se poteškoćama radi

6. Molimo Vas da naznačite Vašu procjenu u kojoj su mjeri u suradnji Vaše institucije vlasti i predstavnika udruga mladih ostvarene potrebe mladih iz poglavlja Nacionalnog programa za mlade

	4	3	2	1	0
	Puno	Donekle	Malo	Nimalo	Moja institucija vlasti ne provodi programe iz navedenog poglavlja
1. Obrazovanje i informatizacija	4	3	2	1	0
2. Zapošljavanje i poduzetništvo	4	3	2	1	0
3. Socijalna politika	4	3	2	1	0
4. Zdravstvena zaštita i reproduktivno zdravlje	4	3	2	1	0
5. Aktivno sudjelovanje mladih u društvu	4	3	2	1	0
6. Kultura mladih i slobodno vrijeme	4	3	2	1	0
7. Mobilnost, informiranje i sudjelovanje	4	3	2	1	0

7. Ukupno gledajući, jeste li zadovoljni načinom na koji se odvija suradnja Vaše institucije vlasti i predstavnika udruga mladih?

- a) u potpunosti sam nezadovoljan/na
- b) većinom sam nezadovoljan/na
- c) neodlučan/na sam
- d) većinom sam zadovoljan/na
- e) u potpunosti sam zadovoljan/na

8. Molimo Vas da navedete je li suradnja Vaše institucije vlasti i predstavnika udruga mladih dovela do promjena u radu Vaše institucije vlasti u području politikâ mladih

- a) smatram da nije
- b) procesi usmjereni ka ostvarenju ciljeva iz područja politikâ mladih su usporeni/lošije se odvijaju
- c) došlo je do poboljšanja rada u području ostvarenja ciljeva iz područja politikâ mladih
- d) ne znam/nisam siguran/na

9. Molimo Vas da navedete primjer(e) dobre prakse proizašle iz suradnje Vaše institucije vlasti i predstavnika udruga mladih

10. Primjenjuje li Vaša institucija vlasti smjernice propisane europskim politikâma za mlade?

- a) ne
- b) nisam siguran/na
- c) da

11. Koje od sljedećih dokumenata europskih politikâ prema mladima Vaša institucija vlasti primjenjuje u svom radu?

- a) Bijela knjiga za mlade
- b) Okvir za europsku politiku u području mladih
- c) Europski pakt za mlade
- d) EU strategija za mlade 2010.-2018.
- e) Nisam siguran/na
- f) Nešto drugo, što? _____

12. Molimo Vas da ukratko opišete svoje poimanje Strukturiranog dijaloga s mladima (kakav bi Strukturirani dijalog trebao biti)

13. Molimo Vas da procijenite rezultate Strukturiranog dijaloga s mladima u Republici Hrvatskoj

- a) u potpunosti neuspješni
- b) većinom neuspješni
- c) neodlučan/na sam
- d) većinom uspješni
- e) u potpunosti uspješni

14. Molimo Vas da navedete zašto ste izabrali ocjenu iz pitanja 13

15. Molimo Vas da ukratko opišete svoja očekivanja od Strukturiranog dijaloga s mladima u Republici Hrvatskoj

16. Jesu li predstavnici Vaše institucije vlasti sudjelovali u Programu osposobljavanja za mlade i osobe odgovorne za politike prema mladima u organizaciji Agencije za mobilnost i programe Europske unije?

- a) ne
- b) nisam siguran/na
- c) da

Komentar ispitanika na istraživanje o provođenju Strukturiranog dijaloga s mladima u Republici Hrvatskoj

8. Literatura

1. *Agenda 2020* (2008) European Commission <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>
2. *A New Impetus for European Youth: White Paper* (2001) European Commission
http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2001/com2001_0681en01.pdf
3. *Assessing practices for using indicators in fields related to youth Final Report for the European Commission DG Education and Culture* (2011) Ecorys
http://ec.europa.eu/youth/pub/pdf/indicators_en.pdf
4. Bužinkić, E.; Buković, N. (2009) *Politika za mlade-hrvatska i europska praksa*, Mreža mladih Hrvatske, Zagreb.
5. *Annexes II and III of the Council Resolution on a renewed framework for European Cooperation in the youth field (2010-2018)* (2009)
http://www.youthforum.org/images/stories/Documents/European_Union/Structured_Dialogue/Implementation_of_the_SD.pdf
6. Chuprow, V., I.; Yanowitch, M. (1999) Youth in Social Reproduction. *Russian Social Science Review* 40(5): 49-69.
7. *Council resolution on a renewed framework for European cooperation in the youth field (2010-2018)* (2009)
http://youth-partnership.coe.int/youth-partnership/news/attachments/Renewed_framework_European-cooperation.pdf
8. *An EU Strategy for Youth – Investing and Empowering* (2009) European Commission
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0200:FIN:EN:PDF>
9. *European Youth Pact* (2005) European Commission
<http://www.eukn.org/binaries/eukn/eukn/policy/2009/09/european-youth-pact.pdf>

10. *Izvešće o provedbi Nacionalnog programa za mlade od 2009. do 2013. godine tijekom 2009. godine* (2010) Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti
www.vlada.hr/hr/content/download/138759/2011188/file/72_05.pdf
11. *Joint conclusions of the Spanish Presidency EU Youth Conference "youth employment and social inclusion"*, Jerez, Spain, 13-15 April 2010
http://www.youthforum.org/en/system/files/yfj_public/media_corner/en/Conclusions_EUYouthConference_Jerez2010.pdf
12. *Joint recommendations of the Belgian presidency EU youth conference on youth employment*, Leuven/Louvain-la-Neuve, Belgium, 2-4 October 2010
http://www.youthforum.org/images/stories/Documents/European_Union/Structured_Dialogue/Second_Phase/Annex1_Joint_recommendations_Leuven.pdf
13. Koprić, I. (2011) *Analiza podataka prikupljenih temeljem Obrasca o provedbi Zakona o savjetima mladih*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
14. *Nacionalni program djelovanja za mlade* (2002) Državni zavod za zaštitu materinstva, obitelji i mladeži
http://www.uhm.hr/images/stories/npdm_hr.pdf
15. *Nacionalni program za mlade od 2009. do 2013. godine* (2009) NN 082/2009
http://hidra.srce.hr/arhiva/263/44262/narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_07_82_1988.html
16. *Outcomes of the Hungarian Presidency EU Youth Conference on youth employment*, Budapest, Hungary, 2-4 March 2011.
<http://eu2011.mobilitas.hu/userfiles/file/Outcomes%20Budapest%20EU%20Youth%20Conference.pdf>
17. Potočnik, D. (2007) Integracija mladih u tržište rada, u: Ilišin, V.; Radin, F. (ur): *Mladi: problem ili resurs*. Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Zagreb, 85-104.
18. *Revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life Charter without the status of a convention Adopted by the Congress of Local and Regional Authorities of Europe*
<http://www.salto-youth.net/downloads/4-17-1510/Revised%20European%20Charter%20on%20the%20Participation%20of%20YP.pdf>

19. *Structured dialogue cycle under the German, Portuguese and Slovene Presidency 2007-2008 on “Social and Professional Integration of Young People”*
http://www.mva.si/fileadmin/user_upload/doc/4_MLADINSKA_POLITIKA/3_Strukturirani_dialog/Str_dialog_troika.pdf
20. *Youth for Europe Programme* (1989) European Commission
21. *Zakon o savjetima mladih* (2007) Vlada Republike Hrvatske
<http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/297305.html> NN 23/07

Web stranice

1. Agencija za mobilnost i programe Europske Unije
<http://www.mobilnost.hr>
2. Co-management
http://www.coe.int/t/dg4/youth/Coe_youth/co_management_en.asp
3. EACEA – Education, Audiovisual and Culture Executive Agency
http://eacea.ec.europa.eu/index_en.php
4. Eurodesk Slovenije <http://www.eurodesk.si/mladinska-politika/>
5. Europski centar znanja za politike mladih (European Knowledge Centre for Youth Policy) <http://youth-partnership-eu.coe.int/youth-partnership/ekcyp/index>
6. Metoda otvorene koordinacije
http://ec.europa.eu/youth/news/news1458_en.htm
7. Mladi u pokretu (Youth on the move) <http://europa.eu/youthonthemove/>
8. Mreža mladih Hrvatske <http://mmh.hr>
9. Pool of the European Youth Researchers
<http://youth-partnership-eu.coe.int/youth-partnership/research/peyr.html>
10. Strukturirani dijalog
http://ec.europa.eu/youth/youth-policies/doc1707_en.htm
<http://www.structureddialogue-nwg.eu>
http://ec.europa.eu/youth/pdf/doc1113_en.pdf
11. Youth Partnership between the European Commission and the Council of Europe
<http://youth-partnership-eu.coe.int/youth-partnership/about/index.html>